

2019

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΪΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο

ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (TRAFFICKING)

ΩΣ ΑΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

**ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ**

Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου ΑΜ: 13410

Καθηγήτρια: Μαργάρα Θεοδώρα

Μεσολόγγι 2010

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα, πριν και πάνω απ' όλους, να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέποντα Καθηγήτρια μου, κα. Μαργάρα Θεοδώρα της οποίας η καθοδήγηση και συμπαράσταση ήταν πολύτιμη στην ολοκλήρωση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας.

Επίσης, τα ευχαριστήρια μου απευθύνω σε όσους μου παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες και αξιόλογο υλικό μέσω των οποίων έγινε κατορθωτή η ανάπτυξη της εργασίας μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Εισαγωγή.....	3
II. Το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων.....	7
1. Τι είναι εμπορία ανθρώπων.....	7
2. Πως σχετίζεται με τη μετανάστευση.....	8
Η μετανάστευση στην Ελλάδα και οι επιμέρους πτυχές της.....	10
i. Χώρα προέλευσης.....	10
ii. Εκπαιδευτικό επίπεδο μεταναστών.....	11
iii. Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης.....	11
iv. Επιδράσεις της μετανάστευσης σε άλλα οικονομικά στοιχεία.....	12
a. Αποταμίευση-Επενδύσεις.....	12
b. Κατανάλωση και αγορά κατοικιών.....	13
v. Εμπειρικά ευρήματα επίδρασης της μετανάστευσης.....	14
vi. Άλλες μορφές απασχόλησης αλλοδαπών.....	15
a. Παιδική εργασία.....	15
b. Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και γυναικών.....	16
3. Πως πρόεκυψε το πρόβλημα – Παράγοντες που συμβάλλουν στην έξαρση του φαινομένου.....	16
4. Από πότε παρατηρήθηκε.....	18
5. Ποιες μορφές έχει στο σύγχρονο κόσμο.....	19
6. Σε ποιές περιοχές του πλανήτη εμφανίζεται κυρίως.....	20

7. Στατιστικά στοιχεία.....	21
i. Τόπος εγκατάστασης.....	23
ii. Κατά ηλικία και εκπαιδευτική θέση.....	28
8. Η περίπτωση της Ελλάδας.....	33
III. Trafficking: Μια Κοινωνική Απειλή.....	37
1. Το trafficking ως παράγωγο της κοινωνίας: Ποιος φέρει την ευθύνη;.....	37
2. Κοινωνικές Συνέπειες του trafficking.....	41
IV. Νομοθεσία σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και Προτεινόμενα Μέτρα.....	45
1. Η παγκόσμια νομοθεσία.....	45
i. Ηνωμένα Έθνη.....	45
ii. Συμβούλιο της Ευρώπης.....	46
2. Η ελληνική νομοθεσία.....	47
3. Η Ελληνική Δικαστική Πρακτική.....	50
4. Προτεινόμενα μέτρα.....	51
i. Ανάγκη χάραξης μιας νέας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.....	51
ii. Μέτρα αντιμετώπισης της καταναγκαστικής πορνείας.....	52
iii. Μέτρα κοινωνικής πολιτικής για καταπολέμηση του trafficking.....	53
V. Συμπεράσματα.....	55
VI. Βιβλιογραφία.....	56

ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (TRAFFICKING)

ΣΑΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι όροι *μετανάστευση* και *trafficking* αποτελούν πολυσυζητημένα θέματα στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα. Η συζήτηση αυτή δεν περιορίζεται μόνο σε ακαδημαϊκούς κύκλους. Θέματα όπως η πορνεία, η εκμετάλλευση μεταναστών, το ‘ρεαλιστικό μυθιστόρημα’ – το οποίο εκθέτει τη ζωή ενός μετανάστη, καθώς και η σεξουαλική κακοποίηση γυναικών και παιδιών, αποτελούν ‘best sellers’ σε όλες τις πτυχές της σύγχρονης κουλτούρας, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μέχρι τον κινηματογράφο, την πολιτική, τους φιλανθρωπικούς οργανισμούς. Οι δύο αυτοί όροι επιστρατεύονται συνήθως χωρίς διάκριση για να υπογραμμίσουν θετικές ή αρνητικές – στην πλειοψηφία των περιπτώσεων – πτυχές του σύγχρονου πολιτισμού. Η σημασία των δύο αυτών όρων δεν είναι, ωστόσο, παραπληρωματική ή συμπληρωματική. Η διάκρισή τους συνεπάγεται μια ουσιαστική ηθική, νομική, κοινωνική και πολιτισμική διαίρεση.

Η μετανάστευση αποτελεί ένα μεγάλο και σημαντικό κεφάλαιο στην πολυπρισματική κουλτούρα του σύγχρονου κόσμου. Αναμφίβολα, το φαινόμενο της μετανάστευσης υπήρχε από πολύ παλιά αλλά όχι στο βαθμό που παρατηρείται σήμερα σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες. Ο κύριος παράγοντας που ρυθμίζει την κίνηση στο πλαίσιο της μετανάστευσης είναι η προσδοκία – ή καλύτερα η ελπίδα – εξεύρεσης μιας καλύτερης εργασίας, που θα έχει ως άμεσο επακόλουθο την εξασφάλιση μιας καλύτερης ζωής. Στην κοινωνία του 21^{ου} αιώνα, προωθείται η ελεύθερη κινητικότητα εργατών ανάμεσα σε πολλές χώρες μέσω συμβάσεων και ειδικών ρυθμίσεων. Με τον τρόπο αυτό, η επίτευξη του μεταναστευτικού στόχου γίνεται πιο εύκολα εφικτή.

Παρόλα αυτά, είναι γενικά παραδεκτό ότι στη σύγχρονη εποχή η μετακίνηση σε ξένες χώρες δεν επιφέρει σε όλους τους μετανάστες το επιθυμητό αποτέλεσμα μιας καλύτερης ζωής. Ο όρος *trafficking* λοιπόν, έχει επιστρατευθεί από τον

Οργανισμό Ηνωμένων εθνών για να ορίσει την άσχημη και συνήθως συνειδητά ή ασυνείδητα αθέατη πλευρά της μετανάστευσης. Πιο συγκεκριμένα, το trafficking αναφορικά με τη μετανάστευση προέρχεται από τη σύγκλιση δύο φαινομένων: αυτού του οργανωμένου εγκλήματος και αυτού της παράνομης μετανάστευσης. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στο διεθνικό οργανωμένο έγκλημα, το trafficking – ως όρος φορτισμένος πλέον, τόσο νομικά, όσο και ηθικοκοινωνικά – περιγράφει και περιλαμβάνει στα πλαίσια του τη στρατολόγηση, τη μεταφορά, την παροχή ασύλου (διεθνούς προστασίας) ή την παραλαβή ατόμων υπό τη χρήση απειλής ή οποιασδήποτε άλλης μορφής εξουσίας και εξαναγκασμού. Στην έννοια αυτή συμπεριλαμβάνεται επίσης η απαγωγή, η εξαπάτηση, η κατάχρηση εξουσίας και οποιεσδήποτε πληρωμές, κέρδη ή δωροδοκίες επιτυγχάνονται από τη συγκατάθεση ενός ατόμου να ασκεί έλεγχο πάνω σε ένα άλλο άτομο για σκοπούς εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση, αφορά την εξώθηση στην πορνεία ή οποιαδήποτε άλλη μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική εργασία, τη δουλεία και την αφαίρεση οργάνων.

Συνεπώς, ο όρος *trafficking* δεν αποτελεί απλά μια υποδιαίρεση του όρου *μετανάστευση*, αλλά την ‘άλλη’ πτυχή του. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί το trafficking στον ελληνικό χώρο ως μορφή εγκλήματος, με κοινωνικές, ηθικές, πολιτισμικές διαστάσεις και επιπτώσεις, ως πραγματικό δηλαδή φαινόμενο που δεν αφορά μόνο αυτόν που υπόκειται σε τέτοιου είδους αδικήματα, αλλά και την κοινωνία ως σύνολο. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφερθεί ότι παρά τη μεγάλη προβολή του, δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος όρος δεν έχει επιφέρει την ακριβή μετάφρασή του στην ελληνική γλώσσα. Το φαινόμενο δεν έχει εξεταστεί, δημοσιοποιηθεί ή αντιμετωπιστεί πλήρως στον ελληνικό χώρο. Για το λόγο αυτό, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα χρησιμοποιείται η αγγλική και διεθνώς αναγνωρισμένη και επικυρωμένη νομικά μορφή του όρου.

Η μεγάλη προβολή και χρήση του όρου trafficking από τους διάφορους φορείς και ιδιαίτερα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν συνεπάγεται μόνο την κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση ως προς το θέμα, αλλά έχει και αρνητικές επιπτώσεις. Η προβολή του φαινομένου και η σχεδόν μυθιστοριοποίηση του έχουν την ιδιότητα να το απομακρύνουν από την πραγματικότητα, να του προσδίδουν διαστάσεις σεναρίου πολυακουσμένου μεν, αλλά απομακρυσμένου από την πραγματικότητα. Ο Έλληνας πολίτης, πιο συγκεκριμένα, βομβαρδίζεται καθημερινά

με συγκινητικές ιστορίες γύρω από το trafficking, ωστόσο δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί επαρκώς τους παράγοντες και τις συνέπειες που ορίζουν το trafficking ως φαινόμενο σε όλες του τις διαστάσεις και όχι ως μεμονωμένο περιστατικό, το οποίο αφορά τόσο τον ίδιο όσο και το εκάστοτε θύμα. Η στάση αυτή, είναι αντιστρόφως ανάλογη με τα στατιστικά στοιχεία ως προς το θέμα. Έχει αποδειχθεί – με βάση μελέτες και έρευνες που έχουν διεξαχθεί, τόσο στον ελλαδικό χώρο, όσο και σε διεθνές επίπεδο – ότι στην Ελλάδα παρατηρείται έντονα το φαινόμενο του trafficking, καθώς η χώρα αποτελεί ένα σημαντικό προορισμό για τους διάφορους μετανάστες. Η παρούσα εργασία λοιπόν, αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, στη λεπτομερέστερη ανασκόπηση του trafficking στην Ελλάδα και στοχεύει στο να υπογραμμίσει με ιδιαίτερη έμφαση επιμέρους σημεία, που θα προβάλουν και θα οδηγήσουν σε μια πληρέστερη και πιο σφαιρική κατανόηση της σημαντικότητας του θέματος.

Αναντίρρητα έχουν γραφτεί αρκετά βιβλία και επιστημονικά άρθρα, τα οποία πραγματεύονται το θέμα με το οποίο ασχολείται η παρούσα μελέτη. Συνεπώς, στόχος στο παρόν στάδιο δεν αποτελεί η έκθεση και λεπτομερής εξέταση όλων των σημείων που προκύπτουν από το πολύπλευρο αυτό θέμα. Μετά από ενδελεχή έρευνα, έχουν ξεχωρίσει ορισμένα κύρια και αντιπροσωπευτικά σημεία, τα οποία αναδεικνύουν το φαινόμενο του trafficking. Συγκεκριμένα, σε ένα πρώτο στάδιο, θα γίνει αναφορά σε εκτιμήσεις και στατιστικά στοιχεία, που έχουν γίνει για λογαριασμό της Ελλάδας και αναφέρονται στο trafficking με ‘αντικείμενο’ κυρίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Ασφαλώς, τα στατιστικά αυτά στοιχεία δεν ανταποκρίνονται με απόλυτη ακρίβεια στην πραγματική εικόνα του φαινομένου, αφού αφορούν μόνο τις περιπτώσεις που έχουν εντοπιστεί από την αστυνομία. Ωστόσο, αποτελούν μια ενδεικτική βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη σοβαρότητα του φαινομένου. Στα πλαίσια αυτής της εξέτασης, θα γίνει αναφορά επίσης στις αιτίες και στις συνέπειες του trafficking, αποδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό ότι το trafficking αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και επομένως αποτελεί σενάριο πραγματικό και όχι σενάριο με μυθοπλαστικές διαστάσεις. Σε ένα δεύτερο στάδιο, στόχος αποτελεί η προσπάθεια να εξεταστεί το trafficking ως κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο προκαλείται από συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές και συνεπάγεται συγκεκριμένες επιπτώσεις στο συλλογικό σύνολο. Συγκεκριμένα, ένα φλέγον ζήτημα το οποίο θα αποτελούσε παράλειψη να μην γίνει αναφορά στην παρούσα μελέτη, είναι αυτό που καταδεικνύει

το trafficking με 'αντικείμενο' κυρίως γυναίκες και παιδιά ως μια επικερδής επιχείρηση και, συνεπώς, ως ένα έγκλημα. Επίσης, ένα κύριο προς εξέταση θέμα θα αποτελέσει η διερεύνηση του κατά πόσο το trafficking επηρεάζει, τόσο την απασχόληση των ντόπιων, προκαλώντας ραγδαία αύξηση στο ποσοστό ανεργίας τους χρόνο με το χρόνο, όσο και την αύξηση γενικότερα της ανεργίας στην Ελλάδα. Σε ένα τρίτο και τελευταίο στάδιο, θα γίνει μια προσπάθεια εξέτασης της πολιτικής, η οποία ασκείται, έχει ασκηθεί και αναμένεται να ασκηθεί από τους διάφορους αρμόδιους φορείς σε σχέση με το θέμα του trafficking. Θα γίνει, καταληκτικά, μια προσπάθεια εντοπισμού και εξέτασης σχετικών μέτρων, που θα ήταν χρήσιμο να παρθούν εκ μέρους των εμπλεκόμενων αρχών, ώστε να εξαλειφθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό το φαινόμενο αυτό. Τα προαναφερθέντα, αποτελούν και τις ενότητες στις οποίες διαιρείται η παρούσα εργασία.

II. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

1. Τι είναι εμπορία ανθρώπων

Εμπορία ανθρώπων είναι «η συλλογή, η μεταφορά, η μετακίνηση, η υπόθαλψη ανθρώπων μέσω απειλής ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, εξαπάτησης, απάτης, κατάχρηση δύναμης ή μιας ευάλωτης κατάστασης, ή της πληρωμής ή λήψης χρημάτων με σκοπό τη συγκατάθεση ενός ατόμου ώστε να ασκήσει εξουσία πάνω σε έναν άλλον άνθρωπο με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει την εκπόρνευση του άλλου, ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, αναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, δουλεία ή πράξεις όμοιες με δουλεία, υποτέλεια ή αφαίρεση οργάνων. Τα κέρδη που αποφέρει το παγκόσμιο εμπόριο ανθρώπων στα εγκληματικά δίκτυα μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα του εμπορίου ναρκωτικών και όπλων¹».

Η δουλεία υπάρχει εδώ και αιώνες σχεδόν σε όλους τους πολιτισμούς. Κυρίως, πλήττει τα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα, αλλά και τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, όπως τις γυναίκες και τα παιδιά. Αυτές οι κατηγορίες έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης, τόσο για το σεξουαλικό εμπόριο, όσο και για την εξαναγκαστική εργασία.

Η εμπορία ανθρώπων προέκυψε από την παγκόσμια αύξηση του σεξ, που προκαλείται από τη φτώχεια, την άνιση ανάπτυξη, τις φυλετικές διακρίσεις, τις πολιτικές αναταραχές και την κρατική διαφορά.

Βασικά, η εμπορία ανθρώπων βρίσκεται στην τρίτη θέση του διεθνές εγκλήματος, μετά από τα εγκλήματα των ναρκωτικών και της εμπορίας όπλων. Αυτό όμως που αυξάνει την εμπορία ανθρώπων, είναι η ζήτηση ανθρώπων προς σεξουαλική εκμετάλλευση. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το εβδομήντα τις εκατό του συνολικού ποσοστού παγκόσμιας εμπορίας έχει σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

---

¹ http://www.obrela.gr/ekstrateia_trafficking.htm προσπελάστηκε την 16/6/2010.

2. Πως σχετίζεται με τη μετανάστευση

Οι πόλεμοι και η φτώχεια, οδηγούν σήμερα εκατομμύρια ανθρώπους, άνδρες και γυναίκες, στη μετανάστευση για την αναζήτηση επιβίωσης ή τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης μακριά από τις πατρίδες τους. Σ' αυτές τις συνθήκες απόγνωσης, η καταναγκαστική πορνεία ανθεί.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της UNICEF (The United Nations Children's Fund), 1.000.000 παιδιά προωθούνται κάθε χρόνο στην πορνεία. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, εκτιμά ότι μόνο κατά το έτος 2000 περίπου 700.000 γυναίκες προωθήθηκαν με εξαναγκασμό, εξαπάτηση ή εξαγορά στην πορνεία σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ τουλάχιστον 300.000 γυναίκες από την Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη προωθήθηκαν από τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος στην πορνεία σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης, εκ των οποίων 85.000 περίπου στη χώρα μας. Το 72% των γυναικών που διακινούνται παράνομα πωλούνται και αγοράζονται τουλάχιστον τρεις φορές.

Ο ειδικός ερευνητής του θέματος, καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου κ. Λάζος, υπολογίζει ότι η προώθηση στη χώρα μας γυναικών από το εξωτερικό άρχισε από τη δεκαετία του '80 και γνώρισε τη μεγάλη έκρηξη μετά την κατάρρευση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Σήμερα, κατά την εκτίμησή του, υπάρχουν 14.000 εξαναγκαζόμενες σε πορνεία γυναίκες στην Ελλάδα.

Η αποδοχή αυτής της πραγματικότητας, που μπορεί να εκδηλώνεται στο διπλανό διαμέρισμα της πολυκατοικίας μας, και η εμπλοκή εκατοντάδων χιλιάδων πελατών (η τακτική πελατεία υπολογίζεται σε 350.000 άνδρες και η περιστασιακή σε 1.200.000), η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων γνωρίζει το καθεστώς εκμετάλλευσης των γυναικών, συνιστούν κοινωνική και πολιτιστική οπισθοδρόμηση, που στηρίζεται στην πολιτική ανοχή και συνενοχή των αρμόδιων κρατικών φορέων. Είναι ανακόλουθο να καταδικάζουμε, και σωστά, η βαρβαρότητα των βασανιστηρίων στο Ιράκ, την Παλαιστίνη και όπου γης και να κωφεύουμε στη βαρβαρότητα της καταναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα.

Παράλληλα, η εμπορία ανθρώπων συσχετίζεται με τη μετανάστευση μέσω της παράνομης μετανάστευσης και της παράνομης διακίνησης. Το θέμα αυτό αφορά την Ελλάδα κυρίως σε σχέση με τα νησιά του Αιγαίου και τη σχετική δράση τέτοιων παράνομων δικτύων διακίνησης μεταναστών και προσφύγων μέσω της Τουρκίας. Τα σχετικά προβλήματα, εντείνονται στους καλοκαιρινούς μήνες και η Ελλάδα πέρυσι τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο αντιμετώπισε μια αύξηση των σχετικών αφίξεων.

Το θέμα της παράνομης μετανάστευσης πήρε ιδιαίτερες διαστάσεις το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2006 στην Ευρώπη γενικότερα. Σημειώθηκε μια ιδιαίτερη αύξηση στον αριθμό των παράνομων μεταναστών, που κατέφθασαν με πλοία και βάρκες στις Κανάριους νήσους (Ισπανία) και στο νησί της Λαμπεντούσα (Ιταλία) από τη Βόρεια Αφρική, μέσω Λιβύης και Μαρόκου κυρίως. Τα σχετικά παράπονα της Ιταλικής και Ισπανικής κυβέρνησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για το ότι μόνο αυτές σηκώνουν το οικονομικό φορτίο της αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης, ενώ οι διακινούμενοι μετανάστες οδεύουν συχνά και προς άλλες χώρες της Ε.Ε. ήρθαν σε αντίθεση με την άποψη της Γαλλικής κυβέρνησης, η οποία για παράδειγμα κατηγόρησε δια στόματος Σαρκοζύ τον Σεπτέμβριο του 2006 την Ισπανία για την πολιτική νομιμοποιήσεων παράτυπων μεταναστών που εφάρμοσε επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια. Η Ελλάδα εμπλέκεται στο παραπάνω θέμα άμεσα, τόσο γιατί και η ίδια είναι προορισμός, αλλά και διαμετακομιστικός σταθμός παράνομων μεταναστών, όσο και γιατί επίσης σηκώνει το σχετικό οικονομικό και πολιτικό κόστος διαχείρισης των συνόρων της που είναι εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Σε αντίθεση βέβαια με την Ισπανία και Ιταλία, η Ελλάδα μέχρι τώρα δεν είχε άλλα κοινά σύνορα με χώρες της Ε.Ε. οπότε ίσως δεν ήταν ιδιαίτερα ελκυστική για μετανάστες που όδευαν για παράδειγμα προς τη Γερμανία ή τη Γαλλία.

Τέλος, ένα θέμα που απασχόλησε την Ελλάδα το 2006, ήταν η βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας. Κατά το 2006, εκδόθηκαν προεδρικά διατάγματα και ερμηνευτικές εγκύκλιοι, καθώς και τροποποιήσεις σχετικές με το νόμο 3386/2005 με σκοπό τη βελτίωση της εφαρμογής του, όσον αφορά στη διασαφήνιση ορισμένων προϋποθέσεων που έπρεπε να πληρούν οι αλλοδαποί για την έκδοση/ανανέωση των αδειών διαμονής τους (π.χ. ασφαλιστικά θέματα ή επαρκής γνώση ελληνικής γλώσσας για την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος στην Ε.Ε.),

καθώς και στην ομαλή μετάβαση ορισμένων αλλοδαπών από το προηγούμενο καθεστώς του νόμου 2910/2001 στο σημερινό.

Η Ελλάδα, με τις πρόσθετες αυτές νομοθετικές και διοικητικές αυτές πράξεις τείνει να συμμορφωθεί πλήρως με την κοινοτική νομοθεσία περί μετανάστευσης όσον αφορά στο καθεστώς των επί μακρόν διαμενόντων και το θέμα της οικογενειακής επανένωσης. Παρ' όλα αυτά, παραμένουν οξεία πολλά προβλήματα που αφορούν στην εφαρμογή και ερμηνεία των νόμων, οι οποίοι κρίνονται από τους εκπροσώπους των μεταναστευτικών οργανώσεων και άλλων ΜΚΟ ως ανεδαφικοί στην πράξη. Επίσης, παραμένει το πρόβλημα των μεγάλων καθυστερήσεων στην έκδοση των αδειών διαμονής, καθυστερήσεων που καθιστούν άκυρες στην πράξη τις άδειες αυτές, αφού πολλές φορές χρησιμοποιείται για πρακτικούς λόγους σαν αποδεικτικό της νόμιμης διαμονής του αλλοδαπού στην Ελλάδα το δελτίο που αποδεικνύει ότι έχει καταθέσει αίτηση έκδοσης/ανανέωσης της σχετικής άδειας και όχι η άδεια κάθε αυτή.

Η μετανάστευση στην Ελλάδα και οι επιμέρους πτυχές της Χώρα προέλευσης

Η Ελλάδα λόγω του ότι συνορεύει με τις χώρες που είναι βασικοί αποστολείς μεταναστών, δικαιολογεί το φαινόμενο η συντριπτική πλειονότητα των μεταναστών να προέρχεται από τις χώρες εκείνες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το πρόγραμμα νομιμοποίησης του 1998, οι μετανάστες από την Αλβανία αποτελούν μακρά την πρώτη πληθυσμιακή ομάδα αλλοδαπών, καθώς αντιστοιχούν στο 65% του συνόλου των μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα. Μετά ανέρχονται οι μετανάστες από την Βουλγαρία με 6.8% και μετά ακολουθούν οι Ρουμάνοι με 4.6%. (ΙΝΕ, 2005, σ.244)

Συνολικά, οι μετανάστες των Βαλκανίων αποτελούν το 78.2% του συνόλου. Οι υπόλοιποι κυρίως μετανάστες που έχουν σημαντική παρουσία είναι από χώρες όπως το Πακιστάν (1.5%), την Ουκρανία (1.8%), τη Γεωργία (3%) και την Πολωνία (2.9%) κ.τ.λ. Η συμμετοχή των χωρών της Ε.Ε. ανέρχεται στο 6.1% των μεταναστών, ενώ οι μετανάστες από τις ΗΠΑ αποτελούν το 3.2%. των μεταναστών (στο ίδιο, σ.245).

Εκπαιδευτικό επίπεδο μεταναστών

Το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών θεωρείται αρκετό υψηλό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, περίπου οι μισοί είναι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (28%) και απόφοιτοι δημοτικού (23.3%). Μετά, ακολουθούν οι απόφοιτοι γυμνασίου με 17.9% και οι πτυχιούχοι ανώτερης εκπαίδευσης ή μάστερ το 10.5%. (το ίδιο, σ.260)

Όταν η χώρα αποτελείται από άτομα με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, μπορεί να πετύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, ποιοτικά προϊόντα και να προσφέρει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Στην περίπτωση των μεταναστών, το υψηλό μορφωτικό επίπεδο δεν αξιοποιείται, καθώς αρκετοί εργάζονται παράνομα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να απασχοληθούν σε επαγγέλματα που αντιστοιχούν στην εκπαίδευσή τους. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, είναι η αξιοποίηση της σωστής ελληνικής γλώσσας. Έτσι, οι μετανάστες δεν μπορούν να απασχοληθούν σε επαγγέλματα που απαιτεί την ελληνική γλώσσα, με συνέπεια την κοινωνική υποβάθμιση τους λόγω προσόντων.

Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης

Το υποκεφάλαιο αυτό, θα ασχοληθεί με τις οικονομικές επιδράσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα και ο στόχος είναι εάν επηρεάζει και σε ποιο βαθμό ο αλλοδαπός εργαζόμενος τα οικονομικά στοιχεία της χώρας, όπως τον μισθό, τις επενδύσεις, τις αποταμιεύσεις την Κοινωνική ασφάλιση, την απασχόληση των ντόπιων και τις δαπάνες του Κράτους.

Η κάθε χώρα, έχει διαφορετικές συνέπειες της μετανάστευσης λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών και το είδος των μεταναστών. Παρά ταύτα, έχουν δύο βασικές υποθέσεις, όπως το μισθό και την απασχόληση γηγενών εργαζομένων. Η μια πλευρά, στηρίζεται στην «υπόθεση αντικατάστασης». Σύμφωνα με την υπόθεση αυτή, οι μετανάστες προσλαμβάνονται σε θέσεις εργασίας οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα καταλαμβάνονταν από εγχώριους εργαζομένους. Αυτό, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας των εγχώριων εργαζομένων και την μείωση των μισθών για τον λόγο ότι οι μετανάστες εργάζονται και με χαμηλότερους μισθούς από τους εγχώριους.

Η απόλυτη ανάγκη του μετανάστη να εργαστεί λόγω των άθλιων οικονομικών συνθηκών στις οποίες βρίσκεται και η άγνοια της γλώσσας της χώρας τον οδηγεί σε δουλειές με χαμηλούς μισθούς και σε επαγγέλματα που δεν είναι στην προτίμηση του.

Η δεύτερη πλευρά, στηρίζεται στην «υπόθεση διαχωρισμού» των αγορών εργασίας. Σύμφωνα με αυτή, οι θέσεις που καταλαμβάνονται από τους μετανάστες είναι θέσεις για τις οποίες δεν ενδιαφέρονται οι εγχώριοι εργάτες. Είναι θέσεις χωρίς προοπτικές εξέλιξης, χαμηλού επιπέδου, με δύσκολες συνθήκες εργασίας και με χαμηλούς μισθούς.

Για να εκτιμήσει κάποιος τις οικονομικές συνέπειες της μετανάστευσης θα πρέπει:

Πρώτον, να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους κάποιοι άνθρωποι μεταναστεύουν. Όπως καταγράφονται σήμερα τα αίτια της μετανάστευσης, είναι κυρίως πολιτικά αίτια και αναφέρονται σε πραξικοπήματα, δικτατορίες και εσωτερικές συγκρούσεις και σε οικονομικά αίτια όπως η φτώχεια, η πείνα ή ανεργία και το μικρό εισόδημα.

Δεύτερον, να διακρίνει κατά πόσο οι μετανάστες παραμένουν για ένα ορισμένο διάστημα στην οικονομία υποδοχής ή θα μονιμοποιηθούν εκεί. Αυτό σημαίνει ότι είναι διατεθειμένοι να κάνουν πολλές δουλειές χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν τα εξαντλητικά ωράρια, τις χαμηλές αμοιβές και τις δυσμενείς συνθήκες εργασίας ώστε να υποδομήσουν γρηγορότερα τα αναγκαία τους και να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Επιδράσεις της μετανάστευσης σε άλλα οικονομικά στοιχεία

A) Αποταμίευση-Επενδύσεις

Το ποσοστό των ιδιωτικών αποταμιεύσεων τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα μειώνεται συνεχώς. Η πτωτική πορεία, οφείλεται στους πιο κάτω ορισμένους λόγους:

Πρώτον, η ενίσχυση της κατανάλωσης, η οποία αυξήθηκε λόγω της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων, ως αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας τα τελευταία χρόνια και εξαιτίας της μείωσης των επιτοκίων στα δάνεια.

Δεύτερον, η μεγάλη μείωση των επιτοκίων στις καταθέσεις με άλλες εναλλακτικές τοποθετήσεις χρημάτων, όπως είναι επένδυση στη γη και στα ακίνητα, η μείωση επιτοκίων στα στεγαστικά δάνεια κ.α.

Τρίτον, η χαλάρωση των τραπεζών στη χορήγηση δανείων στο κοινό που έδωσε μια ώθηση προς την κατεύθυνση μείωσης της αποταμίευσης.

Ένας άλλος σημαντικός λόγος της μείωσης των αποταμιεύσεων, είναι η γήρανση του πληθυσμού. Οι περισσότεροι άνθρωποι σκέφτονται να συνταξιοδοτηθούν σε κάποια ηλικία (65 ετών) και προβλέπουν ότι τα εισοδήματά τους θα μειωθούν την περίοδο που θα εισέλθουν στη φάση της συνταξιοδότησης σε σχέση με την περίοδο που εργάζονται.

Συνεπώς, ο νέος που εργάζεται πραγματοποιεί αποταμίευση, ενώ ο ηλικιωμένος πραγματοποιεί αρνητική αποταμίευση.

Συμπέρασμα είναι ότι, η είσοδος των μεταναστών στη Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί σωτήρια τουλάχιστον στην οικονομία. Η λύση της αποταμίευσης των χρημάτων σε μια τράπεζα, είναι ο ευκολότερος τρόπος για ένα μετανάστη ώστε να έχει ασφαλισμένα τα χρήματά του αντί να επιλέξει να τα επενδύσει κάπου αλλού, όπως σε μετοχές που θα προτιμούσε κάποιος Έλληνας (Λιανός, 2003, σ. 37-42).

B) Κατανάλωση και αγορά κατοικιών

Η παρουσία των μεταναστών μπορεί να επηρεάσει θετικά τους δυο τομείς γιατί αυτοί οι τομείς έχουν μεγάλη επίδραση στην οικονομία της χώρας.

Ο τομέας της κατανάλωσης μπορεί να επηρεαστεί, καθώς οι μετανάστες είναι ζώντες οργανισμοί και μπορούν να καταναλώσουν μέρος των χρημάτων που αποκομίζουν από οποιαδήποτε εργασία τους, αυξάνοντας τη συνολική κατανάλωση. Με την αύξηση της κατανάλωσης, θα υπάρχει αύξηση της ζήτησης των προϊόντων, ως εκ τούτου θα υπάρχει αύξηση της παραγωγής, που μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση της ζήτησης της εργασίας.

Ο τομέας της αγοράς κατοικιών επηρεάζεται θετικά από την παρουσία των μεταναστών, που επιθυμούν να παραμείνουν μόνιμα στην Ελλάδα. Ο ισχυρός ρυθμός αύξησης του πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα των 30-44 ετών και η μείωση του

μέσου μεγέθους του νοικοκυριού, συντέλεσαν στη δημιουργία νέων νοικοκυριών και στην αύξηση της ζήτησης για νέες κατοικίες.

Το σημαντικότερο στοιχείο της αύξησης της ζήτησης μεταχειρισμένων σπιτιών από τους μετανάστες είναι το γεγονός ότι έδωσαν ώθηση στην αγορά ακινήτων προσφέροντας κέρδη στους ιδιοκτήτες των ακινήτων, είτε μέσω ενοικίασης, είτε μέσω αγοράς τους.

Εμπειρικά ευρήματα επίδρασης της μετανάστευσης

Στην Ελλάδα υπήρξαν κάποιες έρευνες, όπως η έρευνα των Λιανού, Σαρρή και Κατσέλη για να δείξουν τις συνολικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελληνική οικονομία, στους μισθούς, στη διανομή του εισοδήματος, στις επενδύσεις και την κατανάλωση.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, διαπιστώθηκε ότι η επίδραση στην οικονομία ήταν θετική, καθώς αυξήθηκε το Α.Ε.Π. κατά 1.5%, οι ιδιωτικές επενδύσεις κατά 0.9%, και η ιδιωτική κατανάλωση. Επίσης η μετανάστευση, αυξάνει την απασχόληση, αφού μόνο το 1/3 εκτοπίζει ντόπιους εργαζόμενους, αλλά κατά τα 2/3 δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. Ακόμα, γίνεται αύξηση του προϊόντος σε όλους τους τομείς της δραστηριότητας αυτής.

Ένα άλλο εύρημα της έρευνας, είναι ότι παρά την αύξηση της ανεργίας, το σύνολο του μεριδίου των μισθών στο εθνικό εισόδημα διατηρείται σταθερό, εάν παραμείνουν οι μισθοί στα ίδια επίπεδα που ήταν πριν και όλοι οι άλλοι διατηρούν την εργασία τους (το ίδιο, σ.77-78).

Από τα αποτελέσματα των μελετών, φαίνεται πως δύσκολα μπορεί να βγει κάποιο γενικό συμπέρασμα για το εάν οι μετανάστες επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά και σε ποιο βαθμό την απασχόληση και τον μισθό των ντόπιων εργαζομένων.

Βασικά, μόνο ένα συμπέρασμα βγήκε, σύμφωνα με την ανάλυση και συγκεκριμένα για την Ελλάδα, και αυτό είναι ότι οι μετανάστες απασχολούνται σε εργασίες που δεν επιθυμούν Έλληνες εργαζόμενοι, επομένως δεν επηρεάζεται αρνητικά η απασχόληση των Ελλήνων εργαζομένων.

Επίσης, το χαμηλό επίπεδο των αμοιβών των μεταναστών συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Συγκεκριμένα, οι χαμηλοί μισθοί κράτησαν το

κόστος εργασίας σε χαμηλά επίπεδα και έτσι δεν υπήρξαν μεγάλες αυξήσεις στις τελικές τιμές των προϊόντων. Για το λόγο αυτό, ο πληθωρισμός κινήθηκε και αυτός σε χαμηλά επίπεδα και αύξησε την κερδοφορία των εργοδοτών. Γενικά, η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών επιθυμεί τη μακρόχρονη παραμονή στη χώρα, αποταμιεύει ενισχύοντας τις ιδιωτικές αποταμιεύσεις, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστών βρίσκεται σε νεαρές ηλικίες.

Άλλες μορφές απασχόλησης αλλοδαπών

Είναι πρόσθετες περιπτώσεις εργασιακής απασχόλησης αλλοδαπών στη χώρα που δεν είναι νόμιμες δραστηριότητες, πέρα από τις περιπτώσεις αδήλωτης εργασίας. Οι περιπτώσεις αυτές που θα εξεταστούν είναι της παιδικής εργασίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών και ανηλίκων.

A) Παιδική εργασία

Η παιδική εργασία, είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που απασχολεί πολλές χώρες στον πλανήτη, κυρίως τις υποανάπτυκτες χώρες, αλλά και τις ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της UNICEF, ένα στα επτά παιδιά κάτω των δεκαεπτά ετών δουλεύουν κάτω από βάνανυες συνθήκες εργασίας. Ένα από τα αρνητικά αίτια της απασχόλησης, είναι η φτώχεια που επικρατεί στην οικογένεια και οδηγεί άτομα μικρών ηλικιών να ξεκινήσουν τον εργασιακό βίο και να αποχωρήσουν από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Όσον αφορά τη Νομοθεσία στην Ελλάδα, τα ανήλικα άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, βρίσκονται υπό προστασία και έχουν νομοθετικές διατάξεις, όπως συγκεκριμένο ωράριο και μία δίκαιη αμοιβή.

Τα επαγγέλματα που ασκούν κυρίως τα παιδιά, είναι ως εργαζόμενοι στη γεωργία, σε οικοδομές, σε βιομηχανίες και βιοτεχνίες, καθώς και υπάλληλοι σε καταστήματα. Επίσης, εργάζονται και ως ελεύθεροι επαγγελματίες, όπως λαχειοπώλες, εφημεριδοπώλες, πωλητές λουλουδιών - χαρτομάντιλων κ.α. (Λιανός, 2003, σ.94-100).

Σχεδόν όλα τα εργαζόμενα παιδιά δεν έχουν παρακολουθήσει τη σχολική εκπαίδευση και δεν έχουν καμία επαγγελματική κατάρτιση για το μέλλον. Επίσης, λόγω της φτώχειας ζουν υπό δυσμενείς συνθήκες, όπως σε σπίτια παλαιά και το

σημαντικότερο δεν έχουν την κατάλληλη υγιεινή φροντίδα, γεγονός που συνήθως τους οδηγεί σε διάφορες αρρώστιες.

B) Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και γυναικών

Η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και γυναικών, είναι ένα αναπτυσσόμενο φαινόμενο που προέρχεται από τις χώρες της Ασίας, της Αφρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, όπου προέρχονται τα θύματα του κυκλώματος του σεξ. Η βιομηχανία του σεξ είναι ιδιαίτερα επικερδής για αυτούς που εμπλέκονται, οι οποίοι μπορεί να προέρχονται απ' όλα τα οικονομικά στρώματα. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, που πολλά παιδιά -κυρίως κορίτσια- πέφτουν θύματα του κυκλώματος πορνείας και πορνογραφίας. Η ανεργία, η δωροδοκία, το κακό οικογενειακό περιβάλλον και η ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών, είναι μερικοί παράγοντες που οδηγούν τα υποψήφια θύματα στο κύκλωμα αυτό.

Η απασχόληση αυτών των ατόμων, επικεντρώνεται στη σεξουαλική χρησιμοποίηση τους σε οίκους ανοχής ή σε άλλους χώρους, καθώς και δημιουργίας πορνογραφικού υλικού, το οποίο προορίζεται για κατανάλωση στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Τα περισσότερα θύματα, δεν είναι μεγαλύτερα από 12 ετών και είναι κυρίως γυναίκες ή κορίτσια από την Αλβανία.

Τα άτομα που ασχολούνται κυρίως στο κύκλωμα και αναφέρονται ως ιδιοκτήτες, μπορεί να είναι και μεγάλοι προαγωγοί που διακινούν πλήθος ατόμων, αλλά και μικροί προαγωγοί που διακινούν 1-2 άτομα και είναι ιδιοκτήτες οίκων ανοχής ή μπαρ, ταξιτζήδες κ.α. (το ίδιο, σ. 107-110).

3. Πως πρόεκυψε το πρόβλημα – Παράγοντες που συμβάλλουν στην έξαρση του φαινομένου

Η εμπορία ανθρώπων, πρόεκυψε από την παγκόσμια αύξηση του σεξ, που προκαλείται από τη φτώχεια, την άνιση ανάπτυξη, τις φυλετικές διακρίσεις, τις πολιτικές αναταραχές και την κρατική διαφορά.

Το trafficking, δεν αποτελεί φυσικά εθνικό, αλλά πολυεθνικό/παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο επηρεάζει όχι μόνο τη χώρα προέλευσης των μεταναστών, αλλά και τη χώρα προορισμού. Οι κύριες αιτίες που οδηγούν στην εμφάνιση και έξαρση

του φαινομένου του trafficking, μπορούν να συνοψιστούν κυρίως στις δύο ακόλουθες κατηγορίες: (α) τη φτώχεια και (β) τα ελλιπή μέσα και συνθήκες επιβίωσης στη χώρα προέλευσης αυτού που μεταναστεύει.

Ένας κύριος παράγοντας που προκαλεί ροή κίνησης μεταναστών και κυρίως την παράνομη διακίνηση και σεξουαλική εκμετάλλευση, είναι το χάσμα που δημιουργείται ανάμεσα σε χώρες οικονομικά και κοινωνικοπολιτισμικά ανεπτυγμένες σε σχέση με χώρες αναπτυσσόμενες, δηλαδή αυτές που συμβατικά αποκαλούνται 'τριτοκοσμικές'. Η ροή μεταναστών κινείται κυρίως από τις φτωχές χώρες στις πλούσιες. Το καπιταλιστικό σύστημα, το οποίο συνεπάγεται τη διαχείριση του παγκόσμιου πλούτου από τη μια και του εθνικού πλούτου από την άλλη από μεμονωμένους φορείς, οδηγεί στην ενίσχυση του χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών. Σ' αυτό συμβάλλει και η αύξηση του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις τριτοκοσμικές χώρες, γεγονός που έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση των θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τις ανάλογες στατιστικές, το κλίμα ανισότητας πλήττει κυρίως τις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν τα 2/3 των ανέργων, ενώ σε κάποιες χώρες το ποσοστό γυναικείας ανεργίας φτάνει μέχρι το 85-90% (C.Caldwell, 1997, σ.42-73). Συνεπώς, οι γυναίκες αυτές εξαναγκάζονται στην αναζήτηση πιο ευνοϊκών συνθηκών διαβίωσης, γεγονός που συνεπάγεται την προώθησή τους ως εύαλωτων στόχων για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η τάση αυτή, ενισχύεται και από την ατομική και οικογενειακή φτώχεια. Σε συγκεκριμένες περιοχές, η ανεπαρκής εξασφάλιση των απαραίτητων μέσων διαβίωσης οδηγεί τους οικογενειάρχες στην απόφαση να πωλήσουν τα παιδιά τους, φαινόμενο που παρατηρείται συνήθως στην περίπτωση παιδιών θηλυκού φύλου. Επιπλέον, η φτώχεια είναι δυνατό να οδηγήσει γυναίκες ή εφήβους στη δική τους αυτόβουλη απόφαση παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών ως μέσου επιβίωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ταϊλάνδης από την οποία παρατηρήθηκε ένα αυξημένο κύμα μετανάστευσης γυναικών στα τέλη του 20ού αιώνα, οι οποίες στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν τη φτώχεια εξωθούνταν στην πορνεία.

Ένας άλλος παράγοντας που οδηγεί στην εμφάνιση και αύξηση του φαινομένου του trafficking, είναι οι πολιτικές ταραχές. Εμφύλιοι πόλεμοι, καθώς και συγκρούσεις χωρών έχουν ως άμεση επίπτωση την πτώση του βιοτικού επιπέδου,

τάση που πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου είδους συμβάντων αποτέλεσε η κατάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Η χαώδης κατάσταση που προκλήθηκε εξαιτίας της ανατροπής του status quo, σε συνδυασμό με την άμεση καταστροφή της οικονομίας, προκάλεσαν ένα μεγάλο κύμα μεταναστών προς αναζήτηση ευνοϊκότερων συνθηκών διαβίωσης.

Μία άλλη αιτία, η οποία συμβάλλει στην έξαρση του φαινομένου του trafficking και η οποία έχει υποτιμηθεί ως προς τη σημασία της από τη σύγχρονη έρευνα, είναι η εξάλειψη των προκαταλήψεων σχετικά με το σεξ, γεγονός που συνέβαλε και στην εμφάνιση του φαινομένου του 'sex tourism'. Ο όρος περιγράφει τη διεξαγωγή ταξιδιών με σκοπό το σεξ. Το φαινόμενο παρατηρείται κυρίως σε χώρες όπως είναι η Ταϊλάνδη, η Σρι Λάνκα και οι Φιλιππίνες στις οποίες ανήλικα κορίτσια, στις πλείστες των περιπτώσεων, εξαναγκάζονται στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών. Αυτές οι χώρες έχουν και μεγαλύτερες πιθανότητες εμπλοκής σε δίκτυα trafficking.

4. Από πότε παρατηρήθηκε

Η εμπορία γυναικών και των παιδιών δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Κατά τη διάρκεια των αιώνων, οι γυναίκες και τα παιδιά αγοράζονταν, πουλιούνταν και χρησιμοποιούνταν σεξουαλικά. Εντούτοις, από τη δεκαετία του '70 και ειδικά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 η εμπορία ανθρώπων έχει γίνει μια ακμάζουσα και προσοδοφόρα βιομηχανία στην Ασία και την Ευρώπη. Το πρόβλημα είναι οξύ στην Ανατολική Ευρώπη και ειδικά στις Βαλκανικές χώρες. Στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα, το πρόβλημα συνεχίζεται με τη μορφή μιας σύγχρονης σκλαβιάς υπό την οποία βρίσκονται χιλιάδες γυναίκες και παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γενικά, η δουλεία ενυπάρχει εδώ και αιώνες σε όλες σχεδόν τους πολιτισμούς και πλήττει τα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα και ομάδες του πληθυσμού. Η σύγχρονη μορφή της δουλείας, είναι το trafficking. Οι γυναίκες και τα παιδιά, ως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης, τόσο για το σεξουαλικό εμπόριο, όσο και για την εξαναγκαστική εργασία, αλλά και για τις υπόλοιπες μορφές που λαμβάνει το φαινόμενο.

Η εμπορία των ανθρώπων, πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα κυρίως τη δεκαετία του '90 και ορθά χαρακτηρίζεται ως μια σύγχρονη μορφή δουλεμπορίου.

Εμφανίστηκε δε με τη μορφή του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν ένα απλό φαινόμενο και με τον τρόπο, που μέχρι τότε αντιμετώπιζε το τμήμα ηθών τη σωματεμπορία και τη μαστροπεία.

5. Ποιες μορφές έχει στο σύγχρονο κόσμο

Οι μορφές που λαμβάνει το trafficking στους χαλεπούς καιρούς που διανύουν σήμερα οι σύγχρονες κοινωνίες είναι οι εξής:

- Πορνεία, Βιομηχανία του Σεξ
- Εξαναγκαστική εργασία
- Επαιτεία
- Εμπόριο βρεφών
- Εμπόριο οργάνων
- Πορνογραφία
- Αγορά νυφών
- Υποχρεωτική στράτευση ανηλίκων
- Δουλεία χρέους

Αναμφίβολα, κάθε μια από τις μορφές που λαμβάνει η εμπορία ανθρώπων έχει τη δική της σημασία και το δικό της βαθμό σημαντικότητας. Είναι γενικά παραδεκτό πως, ό,τι έχει να κάνει με το trafficking στη βιομηχανία του σεξ, αποτελεί ίσως την πιο διαδεδομένη μορφή εκμετάλλευσης. Κατ' αρχήν, τα θύματα σ' αυτή την κατηγορία εντοπίζονται σε άθλιες καταστάσεις και είναι συνήθως άστεγα άτομα, έφηβοι που έφυγαν από τα σπίτια τους, εκτοπισμένες νοικοκυρές, πρόσφυγες, και τοξικομανείς. Οι έμποροι (traffickers) εκμεταλλεύονται τις ελλείψεις ευκαιριών που έχουν αυτές οι τρωτές και ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, τάσσοντας τους υποσχέσεις γάμου, απασχόλησης, εκπαίδευσης και γενικά μια καλύτερη ζωή. Εντούτοις, στο τέλος φυσικά, οι έμποροι αναγκάζουν τα θύματα τους να γίνουν πόρνες ή να εργαστούν στη βιομηχανία του σεξ. Η βιομηχανία αυτή περιλαμβάνει πορνεία, χορούς σε strip clubs, εκτέλεση πορνογραφικών ταινιών και γενικά κάθε μορφή ακούσιας δουλείας.

Μια άλλη μορφή του trafficking είναι η δουλεία χρέους, όπου τα θύματα αναγκάζονται να εκτελέσουν μια εργασία έτσι ώστε να καλύψουν ένα χρηματικό χρέος που έχουν έναντι κάποιων ατόμων. Συνήθως, η δουλειά που κάνουν υπερβαίνει το σύνολο των χρημάτων που δανείστηκαν.

Παράλληλα, μια άλλη επίσης σημαντική μορφή του trafficking είναι εξαναγκαστική εργασία. Στην περίπτωση αυτή, τα θύματα αναγκάζονται να εργαστούν παρά τη θέληση τους, υπό την απειλή της βίας ή οποιασδήποτε άλλης τιμωρίας. Επίσης, μια άλλη ιδιάζουσα μορφή είναι αυτή του trafficking στα παιδιά. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει εκμετάλλευση από τους γονείς των παιδιών λόγω υπερβολικής φτώχειας. Οι γονείς μπορεί να πωλούν τα παιδιά τους στους εμπόρους έτσι ώστε να ξεπληρώσουν ένα χρέος ή απλά για να βγάλουν περισσότερα χρήματα. Πολλοί γονείς πωλούν τα παιδιά τους για κάποια εργασία, όπως για παράδειγμα για sex trafficking, ή για παράνομες υιοθεσίες.

6. Σε ποιές περιοχές του πλανήτη εμφανίζεται κυρίως

Η εμπορία ανθρώπων σήμερα εμφανίζεται σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη μας. Αρχίζοντας από τη Βόρεια Αμερική, έχει εκτιμηθεί ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν περίπου 10.000 θύματα της εξαναγκαστικής εργασίας. Στον Καναδά, έχει εκτιμηθεί ότι περίπου 600 – 800 άτομα υπόκεινται στο trafficking κάθε χρόνο. Στη Νότια Αμερική, το πρόβλημα είναι πολύ μεγαλύτερο, αφού στη Κολομβία εκτιμάται ότι 35.000 γυναίκες υπόκεινται στο trafficking κάθε χρόνο. Στην Νότια Ασία, εκτιμάται ότι τουλάχιστον 200.000 με 225.000 γυναίκες και παιδιά υπόκεινται στο trafficking ετησίως. Στην Αυστραλία, οι εκτιμήσεις για την εμπορία ανθρώπων κυμαίνονται μεταξύ 300 και 1000 κάθε χρόνο.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι και η Ευρώπη κατέχει ένα σημαντικό ποσοστό όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, αφού συνολικά στην Ε.Ε. υπάρχουν περίπου 270.000 θύματα του προβλήματος αυτού. Εκτιμάται ότι τα 2/3 των γυναικών που προωθούνται στη πορνεία έρχονται από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπως είναι η Αλβανία, η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Ρωσία, η Λευκορωσία και η Ουκρανία. Στην Ολλανδία, εκτιμάται ότι τα θύματα του trafficking ανέρχονται μεταξύ 1000 – 7000 ετησίως. Στη Γερμανία, εντοπίστηκαν το 2008, 676 περιπτώσεις θυμάτων από το sex trafficking. Στην Ελλάδα, τα θύματα από την εμπορία ανθρώπων

κυμαίνονται από 13.000 –14.000 σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα. Τα θύματα αυτά, προέρχονται κυρίως από χώρες όπως η Νιγηρία, η Ουκρανία, η Ρωσία, η Βουλγαρία, η Αλβανία, η Μολδαβία, η Ρουμανία, και η Λευκορωσία. Στην Ελβετία, τα θύματα εκτιμάται ότι είναι μεταξύ 1500 και 3000. Στο Βέλγιο, το 2007 υπήρξαν 418 υποθέσεις για trafficking, συμπεριλαμβανομένου 219 περιπτώσεων οικονομικής εκμετάλλευσης και 168 περιπτώσεων σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στην Αυστρία, αναφέρθηκαν για το έτος 2006, 108 περιπτώσεις θυμάτων του trafficking. Στην Ισπανία, αναγνωρίστηκαν 1.035 θύματα του sex trafficking και 445 θύματα από εξαναγκαστική εργασία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 1998 υπήρχαν περίπου 1.420 γυναίκες που βίωσαν το trafficking. Στη Μολδαβία, όπου το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες είναι πάνω κάτω 68%, εκτιμάται ότι από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, 200.000–400.000 γυναίκες πουλήθηκαν στη πορνεία στο εξωτερικό – δηλαδή ποσοστό πάνω από το 10% του γυναικείου πληθυσμού της χώρας. Τέλος, μια έρευνα που έγινε στη Ουκρανία μεταξύ των ετών 2001 και 2003 με δείγμα 106 γυναικών που υπέπεσαν στο trafficking στο εξωτερικό, κατέδειξε ότι το 3% αυτών των γυναικών ήταν κάτω από την ηλικία των 18 ετών και ότι κατά τη διάρκεια του 2004 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε.

Γενικά, η εμπορία ανθρώπων βρίσκεται στην τρίτη θέση του διεθνές εγκλήματος, μετά από τα τρομακτικά εγκλήματα των ναρκωτικών και την εμπορία όπλων. Αυτό που αυξάνει την εμπορία ανθρώπων όμως είναι η ζήτηση ανθρώπων προς σεξουαλική εκμετάλλευση. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το εβδομήντα τις εκατό του συνολικού ποσοστού παγκόσμιας εμπορίας έχει σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση.

7. Στατιστικά στοιχεία

Ο ακριβής αριθμός των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα δεν έχει εξακριβωθεί πλήρως. Είναι δύσκολο να εξακριβωθεί γιατί υπάρχουν πολλοί μετανάστες, οι οποίοι βρίσκονται σε καθεστώς παρανομίας. Συγκεκριμένα, τη χρονική περίοδο 1990 έως και 1998 υπήρξε αθρόα είσοδος των μεταναστών, οι οποίοι ήταν αδύνατο να καταγραφούν.

Η προτίμηση κάποιων μεταναστών να αποφύγουν την πληρωμή εισφορών ή να παραμείνουν σε καθεστώς παρανομίας για προσωπικούς λόγους, είτε κατόπιν πίεσης των εργοδοτών τους να μην νομιμοποιηθούν και να παραμείνουν σε καθεστώς εκμετάλλευσης, αποθάρρυνε αρκετούς μετανάστες να νομιμοποιηθούν.

Το έτος 2004, οι αλλοδαποί ανέρχονταν στα 900.000 άτομα, τα οποία δεν ανήκουν σε χώρες της Ε.Ε. Υπολογίζεται ότι οι μετανάστες ισούνται περίπου με το 10% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, οι οποίοι βρίσκονται σε παραγωγικές ηλικίες των 15-64 ετών. Όπου οι περισσότεροι δήλωσαν πως ήλθαν για να εργαστούν (το ίδιο, σ. 239).

Οι μετανάστες ανήκουν στις παραγωγικές ηλικίες και αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η πλειοψηφία των μεταναστών ήρθαν για λόγους εργασίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του 2001, το 80% των μεταναστών ανήκει στις παραγωγικές ηλικίες των 15-64 ετών, το 17% είναι 0-14 ετών και το υπόλοιπο 3% είναι από 65 ετών και άνω.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ποσοστό της τάξης του 48.2% είναι έγγαμοι, το 44.3 είναι άγαμοι, οι χήροι ή χήρες 3.3%, οι διαζευγμένοι 3% και οι μετανάστες που βρίσκονται σε διάσταση 1.2%. Εάν εξεταστεί το κάθε φύλο ξεχωριστά, θα δούμε πως οι έγγαμες γυναίκες (52%) έχουν υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τους έγγαμους άνδρες (45%). Οι άγαμες γυναίκες αποτελούν το 36.4% και οι άνδρες αντίστοιχα το 51%. Το υψηλό ποσοστό των άγαμων γυναικών οφείλεται σε δυο λόγους. Πρώτον, οι γυναίκες μεταναστεύουν μόνες ως ανεξάρτητα άτομα παρά ως σύζυγοι που συνοδεύουν τους συζύγους τους. Δεύτερον, έχουν επιθυμία για μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα υποδοχής ώστε να επιδιώξουν καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση (το ίδιο, σ:257-258).

Συγκεκριμένα, από το πρόγραμμα νομιμοποίησης των μεταναστών το 1998, οι άνδρες υπερέχουν αριθμητικά από τις γυναίκες. Οι άνδρες αποτελούν το 74% και προέρχονται από χώρες, όπως είναι το Πακιστάν, την Μπαγκλαντές, τη Συρία και την Αίγυπτο.

Κατά την απογραφή του 2001 διαπιστώθηκε ότι αυξήθηκε κατά πολύ το ποσοστό των γυναικών μεταναστών, ενώ των ανδρών από 74% μειώθηκε στο 54.5% (το ίδιο, σ.249).

Ο λόγος της μείωσης, είναι ότι πολλοί μετανάστες εκδήλωσαν την επιθυμία μόνιμης εγκατάστασης στη χώρα με αποτέλεσμα να φέρουν ολόκληρη την οικογένειά τους να ζήσει στην Ελλάδα. Ένας από τους κυριότερους λόγους της εγκατάστασης ήταν η επανένωση οικογένειας. Και έτσι οι γυναίκες υπερέχουν σε ποσοστά από τους άνδρες.

Τόπος εγκατάστασης

Το 80% και άνω των μεταναστών επιλέγουν ως τόπο εγκατάστασης μια αστική περιοχή. Οι γυναίκες προτιμούν περισσότερο τις αστικές περιοχές και διάφορα νησιά όπως την Κρήτη, τη Ρόδο, την Κύπρο κ.τ.λ, έναντι των ανδρών που παρουσιάζουν μικρότερη αναλογία σε αστικές περιοχές. Τα επαγγέλματα που ασχολούνται κυρίως οι γυναίκες μετανάστες ανήκουν στον τομέα υπηρεσιών. Όπως οικιακές βοηθοί, υπάλληλοι σε ξενοδοχεία και εστιατόρια, πωλήτριες κ.τ.λ. (INE, 2005, σ.259).

Οι πληροφορίες για τις γυναίκες που ανήκουν στον κύκλο του trafficking στην Ελλάδα προέρχονται από τις στατιστικές έρευνες της αστυνομίας, καθώς και από διάφορες έρευνες, μελέτες και δημοσιεύσεις περιοδικών. Έχει διαπιστωθεί ότι ορισμένες έρευνες, που αφορούν το trafficking και την πορνεία εμποδίζονται λόγω των τεράστιων κερδών που λαμβάνονται από κάποια άτομα ή συνδικάτα εγκλήματος, κάνοντας έτσι δύσκολη τη λήψη στοιχείων για το θέμα. Η ελληνική έκθεση της αστυνομίας σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, κατέδειξε ότι το σύνολο των γυναικών έχουν σκοπό σεξουαλικό και γενικά με τον όρο πορνεία έχουν αυξηθεί πολύ στο πέρασμα του χρόνου, ειδικά κατά τη διάρκεια του 1999. Η πορνεία των ανηλίκων και η παιδεραστία φαίνεται να μειώνονται, ωστόσο, είναι γεγονός ότι αυτά τα δύο εγκλήματα δεν καταγγέλλονται, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι δεν καταχωρούνται οι υποθέσεις στα αστυνομικά τμήματα.

Στην κατάσταση αυτή περιλαμβάνονται γυναίκες που κατοικούν νόμιμα στην Ελλάδα, είτε ως 'καλλιτέχνιδες', είτε ως τουρίστριες. Για παράδειγμα, βάσει των στοιχείων κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου από το 1991 έως και το 1995, 13.677 έχουν μεταναστεύσει 13.677 γυναίκες 'καλλιτέχνιδες' από τις οποίες 1.277 συλλήφθηκαν για πορνεία. Η αστυνομία εξακρίβωσε ότι αργότερα υπήρξε μια πτώση στον αριθμό αλλοδαπών γυναικών που εισήλθαν στη χώρα ως 'καλλιτέχνιδες'. Υπάρχουν επίσης γυναίκες που εκπορνεύονται, οι οποίες είτε κατοικούν παράνομα στην Ελλάδα, είτε έχουν διασχίσει τα σύνορα λαθραία, είτε ακόμη εισήλθαν στη

χώρα νόμιμα ως τουρίστριες/επισκέπτριες. Όμως, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, περίπου ποσοστό της τάξης του 24% του συνολικού αριθμού των τουριστών, παραμένουν στη χώρα και μετά τη λήξη της τριμηνιαίας περιόδου άδειας παραμονής.

Σύμφωνα με μελέτες, στα μέσα του 1991 υπήρξαν 15.000 γυναίκες από τις Φιλιππίνες στην Ελλάδα, εκ των οποίων ποσοστό της τάξης του 20% άσκησε την πορνεία λόγω ανεπάρκειας οικονομικών πόρων. Οι περισσότερες γυναίκες, όμως, εκτελούν καθήκοντα φροντίδας ηλικιωμένων, παιδιών και γενικά εργάζονται ως οικιακές βοηθοί. Οι περισσότερες από τις γυναίκες, που προέρχονται από την Ταϊλάνδη εργάστηκαν ως πόρνες και μόνο το 10% των 1.200 Αιθιοπών. Μια γενική άνοδος στην πορνεία διαπιστώθηκε στις ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες κατά τη διάρκεια του 1990, παρόλο που κανένα στοιχείο δεν είναι διαθέσιμο. Το 1991, υπήρξαν 5.500 ελληνίδες πόρνες και 1.500 αλλοδαπές που είχαν μεταναστεύσει στην Ελλάδα. Από το 1991 και έκτοτε, οι εμπορευόμενες γυναίκες προήλθαν σχεδόν από όλες τις ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες και τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Το 1996, ο αριθμός των γυναικών που εκπορνεύονταν και προέρχονταν από την Ελλάδα είχε μειωθεί περίπου στις 4.300, ενώ οι γυναίκες μετανάστες είχαν ανέλθει στις 6.100. Συνεπώς, ενώ το 1991 η αναλογία των Ελλήνων γυναικών που εξαναγκάζονταν στο επάγγελμα της πόρνης σε σύγκριση με τους αλλοδαπούς ήταν 7:3, το 1996 η αναλογία έγινε 2:3. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1980-1990, οι περισσότερες αλλοδαπές πόρνες ήταν ασιατικής προέλευσης, αρχικά από την Ταϊλάνδη και τις Φιλιππίνες. Το 1996, οι γυναίκες από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ανήλθαν σε ποσοστό της τάξης του 52-53%, και από τα Βαλκανικά κράτη σε ποσοστό της τάξης του 32-33%. Οι Αλβανοί τότε αντιπροσώπευσαν το 7-8% του συνόλου. Οι αστυνομικές αναφορές σχετικά με το trafficking το 1999 έχουν καταδείξει ότι οι περισσότεροι αλλοδαποί προέρχονται από τα Βαλκάνια και τις Ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες, όπως είναι η Αλβανία, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Βουλγαρία, η Μολδαβία, η Γεωργία, η Σλοβακία, η Γιουγκοσλαβία, η Ουκρανία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Λευκορωσία κ.τ.λ. Οι στατιστικές έρευνες της αστυνομίας υποτιμούν τον πραγματικό αριθμό ξένων γυναικών που εργάζονται ως πόρνες, επειδή αναφέρονται μόνο στις γυναίκες που συλλαμβάνονται (δείτε τον πίνακα 1) και σε εκείνους που λειτουργούν στα σύνορα κ.τ.λ. (πίνακας 2). Εντούτοις, αυτά τα στοιχεία παρουσιάζουν ενδιαφέρον επειδή αναλύουν την υπηκοότητα. Μια άλλη εκτίμηση, δείχνει ότι ποσοστό της τάξης του 50-55% των πορνών στην Αθήνα προέρχονται από

την πρώην Σοβιετική Ένωση. Ο πίνακας δείχνει τους αριθμούς γυναικών που έχουν μεταναστεύσει το 1999 και συνελήφθησαν λόγω παράνομης εργασίας ως πόρνες. Από εκείνες, το 43% προήλθαν από την Αλβανία, το 25% από τη Ρουμανία και το 10% από τη Ρωσία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – Ξένες γυναίκες που εργάζονται στην πορνεία χωρίς άδεια και έχουν συλληφθεί στην Ελλάδα το 1999

Χώρα προέλευσης	Αριθμός Συλληφθέντων γυναικών
Αλβανία	38
Ρουμανία	22
Ρωσία	9
Γερμανία	4
Ουκρανία	4
Γεωργία	3
Βουλγαρία	2
Καζακστάν	2
Μπέλαρους	1
Μολδαβία	1
Πορτογαλία	1
Σιγκαπούρη	1
Σύνολο	88

Πηγή Ελληνική αστυνομία 2000α

Ο πίνακας 2 παρουσιάζει τον αριθμό ξένων γυναικών που εργάζονται χωρίς έγγραφα (παράνομα) στα μπαρ, σε καφέ-μπαρ, σε κλαμπ και άλλα ιδρύματα. Συνολικά από 1.341 γυναίκες που εργάζονται παράνομα, ποσοστό της τάξης του 21% δουλεύουν

στις καφετέριες, 38.9% σε μπαράκια, 13.4% στα καφε-μπαράκια, 1.3% σε μπαράκια αναψυχής (αναψυκτήρια) και 5.7% σε διάφορα άλλα ιδρύματα. Αυτοί οι αριθμοί, αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μέρος της άγνωστης πραγματικότητας των ξένων γυναικών που εργάζονται υπό όρους εκμετάλλευσης. Ο πίνακας 2 παρουσιάζει ένα μέρος της αποκαλούμενης 'κρυμμένης πορνείας', η οποία καλύπτεται από τα κοινωνικά αποδεκτά επαγγέλματα, όπως είναι οι σερβιτόρες, οι αεροσυνοδοί και οι χορευτές στα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα. Άλλες μορφές κρυμμένης πορνείας είναι μασέρ, strippers, πορνογραφικές τηλεοπτικές ηθοποιοί και διασκεδαστές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 – Ξένες γυναίκες στην Ελλάδα που εργάζονται παράνομα σε μπαράκια και άλλα ιδρύματα και υπάγονται στον έλεγχο υγείας, 1999

Νο	Χώρες	Καφετέριες	Μπαράκια	Μπαράκια-Καφετέριες	Διασκέδαση	Αναψυκτήρια	Διάφορα
1	Άγιος Δομένικος		9	2	3		
2	Αζερμπαϊτζάν		1				1
3	Αίγυπτος		1				
4	Αιθιοπία		3				
5	Αλβανία	10	42	26	3		6
6	Αρμενία			1			
7	Αυστρία		1				
8	Αυστραλία		4				
9	Βουλγαρία	8	49	20	11	1	16
10	Βραζιλία			1			
11	Αγγλία	1	1		5		
12	Γερμανία				2		

13	Γεωργία	6	7	5	2	1	1
14	Γιουγκοσλαβία	4	2	3			2
15	Δανία		4		2		
16	Ιρλανδία		1				
17	Καζαχστάν	2	7	1	2	1	2
18	Κιρκιστάν	1					
19	Λευκορωσία	3	12	1	7		
20	Λιθουανία		2	2	2		
21	Μολδαβία	13	72	26	63		8
22	Σαουδική Αφρική		2				
23	Ουγγαρία		3		2		
24	Ουζμπεκιστάν	2	3		1		
25	Ουκρανία	21	104	29	68	9	14
26	Περού		1				
27	Πολωνία	2	8	3			1
28	Ρουμανία	25	124	32	70	1	20
29	Ρωσία	181	51	22	12	4	6
30	Σιγκαπούρη						1
31	ΠΓΔΜ	2					
32	Σλοβακία		2	3	1		
33	Σουηδία		1	1			

34	Ταϊλάνδη		1				
35	Τζαμάικα		1				
36	Τσεχία	1	2	1	7		
	Σύνολο	282	521	179	264	17	78

Πηγή Ελληνική Αστυνομία 2000 α

Κατά ηλικία και εκπαιδευτική θέση

Έένα και ελληνικά δημοσιεύματα, επισημαίνουν ότι νεαρά κορίτσια ηλικίας 12-15 ετών είναι τα προτιμώμενα 'προϊόντα' των προαγωγών. Τα κυκλώματα πορνείας, προμηθεύουν τους νέους εφήβους, συμπεριλαμβανομένων των αγοριών από την Αλβανία, στην εργασία στους οίκους ανοχής της Αθήνας. Σύμφωνα με την έκθεση της αστυνομίας σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, η πορνεία παιδιών είναι περιορισμένη στην Ελλάδα. Εντούτοις, λίγες είναι οι περιπτώσεις που καταγγέλλονται στις αρχές ή καλύπτονται από τον Τύπο και ακόμα λιγότερες από αυτές που συμβαίνουν στην πραγματικότητα. Στην Ελλάδα, περίπου 5.800 παιδιά ηλικίας κάτω των 16 ετών ζουν σε πορνεία, σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF. Μεταξύ τους, ποσοστό της τάξης του 55% είναι παιδιά προσφύγων. Μια έρευνα με δείγμα 955 παιδιών έχει καταδείξει ότι λίγα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο και ένα μεγάλο ποσοστό ζει στην Αθήνα χωρίς γονείς. Εκείνα τα παιδιά, είναι τα θύματα των καταναγκαστικών έργων, αναγκασμένα να υποπέσουν στη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η λαθραία διακίνηση των παιδιών παρουσιάζει μερικές ιδιαιτερότητες, που σημειώνονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης και είναι οι κάτωθι:

Ο υψηλός βαθμός της αφάνειας υποβοηθά την αύξηση του προβλήματος. Η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών είναι κρυμμένη και τα θύματα είναι τρομοκρατημένα και χωρίς υπεράσπιση. Η σεξουαλική εκμετάλλευση χρησιμοποιείται επίσης νόμιμα. Για παράδειγμα, τα αξιосέβαστα ταξιδιωτικά γραφεία οργανώνουν τα ταξίδια στις χώρες όπου η παιδική πορνεία ακμάζει.

Η αορατότητα του προβλήματος αυξάνεται από το διεθνή χαρακτήρα του. Για παράδειγμα, το πορνογραφικό υλικό παράγεται σε μια χώρα με τα παιδιά που προέρχονται από άλλη και ο προορισμός του προϊόντος είναι μια τρίτη χώρα.

Το προαιρετικό πρωτόκολλο Συμβουλίου της Ευρώπης στη Συνθήκη Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού ως προς την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, ορίζει ότι κάθε κρατικό Κόμμα θα εξασφαλίσει ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση, η μεταφορά των οργάνων του παιδιού για το κέρδος, και η δέσμευση του παιδιού στα καταναγκαστικά έργα, καλύπτονται πλήρως από τον εγκληματικό ή ποινικό νόμο της, εάν αυτές οι παρατυπίες σημειώνονται εσωτερικά ή διεθνώς ή σε οργανωμένη βάση.

Η παιδική πορνογραφία, αυξάνεται διαρκώς στο διαδίκτυο κάθε έτος. Στις ιστοσελίδες, οι χιλιάδες φωτογραφίες γυμνών, σεξουαλικά κακομεταχειρισμένων και βασανισμένων παιδιών που αναρτώνται, η διαφήμιση των πορνοκασετών, των πακέτων πολυμέσων, και των ειδικών ιστοχώρων στους οποίους αποκτούν πρόσβαση μόνο οι συνδρομητές, είναι στη διάθεση των διεστραμμένων παιδόφιλων ανά το παγκόσμιο. Χωρίς οποιονδήποτε έλεγχο, χωρίς δυσκολίες μέσω του διαδικτύου και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου οι εκμεταλλευτές σώματος και ψυχής παιδιών ικανοποιούν την ανωμαλία τους και κερδίζουν έτσι τεράστια χρηματικά ποσά. Οι «αρρωστημένοι» χρήστες ικανοποιούν τη διαστροφή τους κρυμμένοι πίσω από την ανωνυμία μιας διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αισθάνονται ασφαλείς πίσω από τον υπολογιστή τους. Προστατεύονται από τη χαοτική οργάνωση του διαδικτύου. Το FBI, υπολογίζει ότι υπάρχουν περίπου 100.000 τέτοιοι ιστοχώροι.

Σύμφωνα με την εφημερίδα information53 στην Ελλάδα, οι περιπτώσεις της χρησιμοποίησης των παιδιών για την παιδική πορνογραφία δεν είναι σπάνιες, με συνέπεια τις πορνοταινίες στις οποίες πρωταγωνιστές είναι αγόρια και κορίτσια ηλικίας μεταξύ 7 και 16 ετών, από τα οποία τα περισσότερα φαίνονται ξένα. Πολλές τέτοιες ταινίες έχουν δημοσιευθεί τηλεοπτικά ή και σε λέσχες της Αθήνας. Εντούτοις, ο αριθμός αυτών των παιδιών είναι άγνωστος.

Η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και γυναικών είναι ένα φαινόμενο που προσλαμβάνει στη σύγχρονη κοινωνία τεράστιες διαστάσεις και αφορά κυρίως τις χώρες της Ασίας, της Αφρικής και της Ανατολικής Ευρώπης από όπου προέρχονται τα θύματα του κυκλώματος του σεξ. Η βιομηχανία του σεξ είναι ιδιαίτερα επικερδής

για αυτούς που εμπλέκονται, οι οποίοι μπορεί να προέρχονται απ' όλα τα οικονομικά στρώματα. Υπάρχουν πολλοί λόγοι πολλά παιδιά και κυρίως κορίτσια πέφτουν θύματα του κυκλώματος πορνείας και πορνογραφίας. Όπως η ανεργία, δωροδοκία, το κακό οικογενειακό περιβάλλον και η ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών είναι μερικοί παράγοντες που οδηγούν τα υποψήφια θύματα στο κύκλωμα αυτό.

Η απασχόληση αυτών των ατόμων, επικεντρώνεται στη σεξουαλική χρησιμοποίηση τους σε οίκους ανοχής ή σε άλλους χώρους, καθώς και δημιουργίας πορνογραφικού υλικού, το οποίο προορίζεται για κατανάλωση στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περισσότερα θύματα δεν είναι μεγαλύτερα από 12 ετών και είναι κυρίως γυναίκες ή κορίτσια από την Αλβανία.

Τα άτομα που ασχολούνται κυρίως στο κύκλωμα και αναφέρονται ως ιδιοκτήτες μπορεί να είναι και μεγάλοι προαγωγοί που διακινούν πλήθος ατόμων αλλά και μικροί προαγωγοί που διακινούν 1-2 άτομα και είναι ιδιοκτήτες οίκων ανοχής, μπαρ, ταξιτζήδες κ.α. (το ίδιο, σ. 107-110)

Διάφορες μελέτες έχουν δείξει ότι οι γυναίκες που προέρχονται από τις μη ανεπτυγμένες χώρες είναι ηλικιωμένες και λιγότερο μορφωμένες, έναντι των γυναικών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, που τείνουν να είναι πολύ νέες σε ηλικία, και κυρίως κάτω των 25 ετών. Σε πολλές περιπτώσεις, είναι μορφωμένες και σε μερικές δε περιπτώσεις γνωρίζουν περισσότερες από μια γλώσσες.

Μερικές μελέτες, καταδεικνύουν πως γυναίκες από τις μη ανεπτυγμένες χώρες τείνουν να παντρεύονται και να αποκτούν και παιδιά. Δεδομένου ότι οι γυναίκες από την Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη είναι πολύ νέες ηλικιακά, αυτό είναι λιγότερο πιθανό να συμβεί.

Στην Ελλάδα, τα στοιχεία και οι μελέτες που αναφέρονται στην οικογενειακή θέση των εμπορευόμενων γυναικών δεν υπάρχουν. Μια έρευνα στα διαδικαστικά του κράτους, είναι η μόνη πηγή στοιχείων της παρούσας εργασίας, και αυτό δείχνει ότι τα περισσότερα από τα θύματα είναι ανύπανδρες γυναίκες. Σύμφωνα με τις ελληνικές εφημερίδες, μερικές γυναίκες έχουν πραγματοποιήσει εικονικούς γάμους, ενώ ακόμη και παντρεμένες γυναίκες εξαναγκάζονται στην πορνεία, ακόμη και από τους συζύγους τους.

Ο αριθμός των εμπόρων είναι άγνωστος και οι περισσότερες έρευνες αναφέρονται μόνο στον αριθμό εμπόρων και προμηθευτών που συλλαμβάνονται. Μια έρευνα στην Αθήνα, παρουσιάζει ότι η πλειοψηφία των εμπόρων ήταν ελληνικής υπηκοότητας.

Τα στοιχεία της αστυνομίας για το έτος 1999 παρουσιάζονται στον πίνακα 3., Προμήθεια και διακίνηση από τη χώρα προέλευσης με αλλοδαπά θηλυκά θύματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Χώρα προέλευσης	Συλληφθείσες γυναίκες
Άγιο Δομένικο	8
Αλβανία	46
Αυστραλία	1
Βουλγαρία	105
Γερμανία	4
Γεωργία	26
Καζακστάν	4
Λευκορωσία	14
Λιθουανία	3
Μολδαβία	68
Ολλανδία	1
Ουγγαρία	2
Ουζμπεκιστάν	3
Ουκρανία	57
Ρουμανία	104

Ρωσία	41
ΠΓΔΜ	3
Σλοβακία	5
Ταϊλάνδη	2
Τσεχία	6
Σύνολο	495

Source: Greek police (2000a)

Δυστυχώς, όμως, αυτός ο πίνακας δεν περιλαμβάνει τους Έλληνες προαγωγούς, οι οποίοι με βάση τις έρευνες και άλλα στοιχεία αντιπροσωπεύουν το μέγιστο αριθμό. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την αστυνομία, τα περισσότερα από τα εγκλήματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης διαπράττονται από Έλληνες. Αυτά τα στοιχεία, αναφέρονται μόνο στους πρώτους πέντε μήνες των ετών 1998-2000. Μια έρευνα στην Αθήνα, κατέδειξε ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των προμηθευτών ήταν ελληνικής υπηκοότητας.

Με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2001, οι μετανάστες είναι ενεργός πληθυσμός. Σύμφωνα με τα δεδομένα, οι 392.000 από τους 441.300 περίπου μετανάστες αποτελούν εργατικό δυναμικό ενώ, οι υπόλοιποι 40.000 είναι άνεργοι.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα, αποτελείται κυρίως από Αλβανούς που είναι το 58,2% και μετά ακολουθούν οι Βούλγαροι με 6,7%, οι Ρουμάνοι με 4,2%, οι Γεωργιανοί με 2,7% κ.τ.λ.

Η πλειοψηφία των απασχολούμενων μεταναστών ανήκει στις νεαρές ηλικίες, όπου παρατηρείται μεγαλύτερος βαθμός ευελιξίας και προσαρμοστικότητας στις αλλαγές δεδομένων στην αγορά εργασίας. Ενδεχομένως η νεαρή ηλικία των αλλοδαπών εργαζομένων, να επηρέασε θετικά και την κινητικότητα που μπορεί να επιδείξουν, όσον αφορά την εξεύρεση εργασίας (INE,2005, σ.263-265).

Το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών θεωρείται αρκετό υψηλό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, περίπου οι μισοί εκ των μεταναστών είναι

απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (28%) και απόφοιτοι δημοτικού (23.3%). Μετά ακολουθούν, οι απόφοιτοι γυμνασίου με 17.9% και οι πτυχιούχοι ανώτερης εκπαίδευσης ή μάστερ το 10.5% (το ίδιο, σ.260).

Ο αριθμός πελατών είναι άγνωστος, αλλά υπάρχουν ενδείξεις που δείχνουν ότι αυξάνεται. Παραδείγματος χάριν, η έρευνα Lazos στην Ελλάδα κατέδειξε ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1996, η πελατεία των ατόμων που εκπορνεύονται αυξήθηκε κατά 60%, ενώ οι σεξουαλικές επαφές αυξήθηκαν κατά 100%.

8. Η περίπτωση της Ελλάδας

Οι ανωτέρω παράγοντες οδηγούν στην εμφάνιση κυμάτων παράνομης μετανάστευσης και εκμετάλλευσης. Οι μεγαλύτεροι αριθμοί διακίνησης ατόμων στο πλαίσιο του trafficking αφορούν, σύμφωνα με τις στατιστικές, τις ηπείρους της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής (IOM G. Caldwell. 1997. σ.44). Όσον αφορά δε στην Ευρώπη, η διακίνηση – κυρίως γυναικών – στο πλαίσιο του trafficking εντοπίζεται στις πλείστες των περιπτώσεων σε χώρες της ανατολικής και δυτικής Ευρώπης, όπως είναι η Τσεχία, η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Λιθουανία, η Ρωσία, η Ουκρανία, η Μολδαβία, η Λετονία. Η Ελλάδα, θεωρείται ως χώρα προέλευσης, αλλά κυρίως ως χώρα προορισμού των διακινούμενων μεταναστών.

Η Ελλάδα, ως χώρα που βασίζεται στον τουρισμό, το εμπόριο και τη ναυτιλία, τόσο νομικά όσο και γεωγραφικά παρέχει διευκολύνσεις στους εκάστοτε επισκέπτες, γεγονός που την καθιστά εύκολο στόχο για την εισδοχή στην επικράτειά της παράνομα διακινούμενων μεταναστών. Μεγάλος αριθμός παράνομων μεταναστών εισήλθαν, σύμφωνα με τις στατιστικές, ως τουρίστες. Επιπλέον, έρευνες και στατιστικές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην περίπτωση της Ελλάδας ως χώρας προορισμού, το δίκτυο του trafficking στοχεύει κυρίως στη διακίνηση και σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών, από τις οποίες μόνο ένα ποσοστό της τάξης του 20-23% έχει επίγνωση ότι πρόκειται να εργαστούν σε οίκους ανοχής ή άλλους χώρους που παράνομα προσφέρουν σεξουαλικές υπηρεσίες (Γ. Λάζος, 1998, σ.19-20). Οι χώρες προέλευσης των γυναικών αυτών είναι κυρίως η Αλβανία και η Βουλγαρία. Δημοσιογραφικές πληροφορίες αναφέρουν επίσης αριθμό γυναικών και

εφήβων – κάτω των 16 ετών κατά μέσο όρο – οι οποίες διακινούνται και εξαναγκάζονται να μεταναστεύσουν στην Ελλάδα και προέρχονται κυρίως από την Ουκρανία, τη Ρωσία, τη Μολδαβία και την Ανατολική Ευρώπη.

Επιπλέον, το αρχείο της αστυνομίας έχει επισημάνει ένα ειδικότερο για την Ελλάδα παράγοντα, ο οποίος διευκολύνει την παράνομη διακίνηση μεταναστών. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι τα κυκλώματα παράνομης διακίνησης μεταναστών είχαν την υποστήριξη ντόπιων κατοίκων, οι οποίοι τους υποδείκνυαν επί χρηματικής αμοιβής ή/και αμοιβής σε είδος μη αστυνομευόμενα δρομολόγια. Το φαινόμενο αυτό, έχει παρατηρηθεί κυρίως στα νησιά και στην Κρήτη.

Οι γυναίκες και οι έφηβοι, οι οποίοι έχουν παράνομα διακινηθεί στην Ελλάδα μέχρι το παρόν στάδιο, προέρχονταν από φτωχές οικογένειες ή από ορφανοτροφεία, τα οποία έναντι αμοιβής πωλούσαν τα παιδιά ή τις γυναίκες ως χορευτές σε μπαλέτα ή άλλου είδους καλλιτεχνικούς οργανισμούς. Τα καλλιτεχνικά αυτά συγκροτήματα με τη σειρά τους έχει διαπιστωθεί ότι εμπλέκονταν σε δίκτυα παιδοφίλων και πορνείας σε ποσοστό της τάξης του 75%. Οι χώροι που κυρίως ‘φιλοξενούν’ παράνομους μετανάστες με σκοπό την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών εκτός από τους οίκους ανοχής είναι οι οίκοι χειροπρακτικής (μασάζ), οι μπουραρίες κα/ ή ‘ειδικά διαμορφωμένα’ ξενοδοχεία.

Οι μετανάστες αυτοί – κυρίως γυναίκες για την περίπτωση της Ελλάδας όπως προαναφέρθηκε – ζουν σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και υγεία συνθήκες. Συγκεκριμένα, επισημάνθηκε ότι τα άτομα αυτά εξαναγκάζονται να ασκούν το ‘επάγγελμα’ της πορνείας για διάστημα 12 ωρών ημερησίως, ενώ ταυτόχρονα υποσιτίζονται. Επιπλέον, οι υπηρεσίες υγιεινής στους χώρους, όπου εξαναγκάζονται να διαμένουν και να ‘εργάζονται’ είναι σχεδόν ανύπαρκτες, ενώ το εισόδημα που λαμβάνουν το διαχειρίζεται ο εκάστοτε προαγωγός σε αντάλλαγμα με τη συντήρησή τους. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες αυτές υπόκεινται σε άσκηση σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας και ξυλοδαρμού από τους ίδιους τους προαγωγούς τους, οι οποίοι έχει διαπιστωθεί ότι ενδέχεται να καταφύγουν και στην επιβολή στα θύματά τους χρήσης αλκοόλ και ναρκωτικών με σκοπό τη διευκόλυνση της χειραγώγησης τους (Ελληνική Αστυνομία, 2000). Τα ποσοστά αναφορικά με την Ελλάδα καταδεικνύουν ότι τουλάχιστον ένα ποσοστό της τάξης του 32% των

γυναικών που είχαν εντοπιστεί να επιδίδονται στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών μετά από εξαναγκασμό σε μετανάστευση, δεν είχαν επίγνωση του χώρου ή της χώρας όπου βρίσκονταν ή ποια ημέρα της εβδομάδας ήταν. Άλλες έρευνες και δημοσιογραφικά στοιχεία, καταδεικνύουν ότι στην περίπτωση της Ελλάδας τα εξακριβωμένα περιστατικά μεταναστών γυναικών εξαναγκάζονταν να εξυπηρετούν κατά μέσο όρο 50 πελάτες την ημέρα.

Οι λόγοι για τους οποίους οι καταπιεζόμενοι μετανάστες δεν αντιδρούν στην απάνθρωπη μεταχείρισή τους, είναι συνήθως ο φόβος τους απέναντι στις συνέπειες, οι οποίες θα προκληθούν σε περίπτωση κατάδοσης των προαγωγών, τόσο εκ μέρους των ίδιων των προαγωγών, όσο και από το νομικό πλαίσιο της χώρας. Οι μετανάστες που εξακριβώνονται ως παράνομα περιστατικά, σύμφωνα με το νομικό καθεστώς της Ελλάδας, διώχονται από τη χώρα, ενώ έχουν παρατηρηθεί αρκετές περιπτώσεις ξυλοδαρμού, ακρωτηριασμού ή άλλης βιαιοπραγίας, μέχρι και φόνου θυμάτων που είχαν μαρτυρήσει και συμβάλει στην εξάρθρωση κυκλωμάτων παράνομης μετανάστευσης (Ph Williams, 1997b, σ.156). Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι μετά την απέλασή τους, τα θύματα που επιβιώνουν ενδεχόμενης κακοποίησης παραλαμβάνονται από κυκλώματα εγκληματιών εκτός Ελλάδας που – σε συνεργασία με τα ελληνικά ‘κέντρα’ – διευθετούν την επαναφορά των θυμάτων στην εξ’ αναγκασμού παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών, είτε στον ελληνικό χώρο, είτε σε άλλες χώρες.

Οι ψυχολογικές, συναισθηματικές και σωματικές συνέπειες για τα άτομα – κυρίως γυναίκες και ανήλικους – που υπόκεινται στις προαναφερθείσες πρακτικές παράνομης μετανάστευσης και βίαιης μεταχείρισης είναι τεράστιες. Άμεσο συνεπακόλουθο της βίαιης μεταχείρισης των ατόμων αυτών είναι η εμφάνιση ψυχολογικού τραύματος, που στις πλείστες των περιπτώσεων αποτελεί αναντιστρέψιμη ασθένεια και εξελίσσεται σε ουσιαστικές ψυχικές νόσους – σχιζοφρένεια ή/και αυτοκτονία (UNICEF, 2000c). Επιπλέον, οι γυναίκες και οι έφηβες αντιμετωπίζουν το συνεχή κίνδυνο ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης ενώ, ιδιαίτερα στην περίπτωση πρόωρης κύησης ανηλίκων, αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία τους. Αξιοσημείωτος είναι και ο αριθμός κρουσμάτων AIDS, HIV ή άλλων σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων στα θύματα αυτά (UNICEF 2000b, σ.28).

Η ανάλυση που προηγήθηκε στην ενότητα αυτή είχε ως στόχο να καταδείξει – μέσω της έκθεσης της κατάστασης και της υποστήριξής της με στοιχεία και στατιστικές, που έχουν διενεργηθεί για το σκοπό αυτό – ότι ο όρος trafficking δεν αποτελεί απλά θεωρητικό μεθοδολογικό εργαλείο για την εξάσκηση της κοινωνιολογικής, δημοσιογραφικής ή οποιασδήποτε άλλης πρακτικής και δραστηριότητας, αλλά ένα φαινόμενο ενσωματωμένο στην ελληνική πραγματικότητα. Η παράνομη διακίνηση ατόμων ως εμπορευμάτων αποτελεί γεγονός, το οποίο παραμελείται ή ακόμα υποστηρίζεται από την ελληνική κοινωνία και τις αρμόδιες αρχές. Η κατάσταση αυτή οδηγεί τα θύματα στην απώλεια κάθε ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αναπότρεπτα αποτελεί μια έντονη πρόκληση και πλήγμα για την Ελλάδα, ειδικότερα και για την Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα γενικότερα, υποτιθέμενους προασπιστές των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ανάλυση που έπεται στην επόμενη ενότητα έχει ως στόχο να καταδείξει ότι για την παραμέληση του φαινομένου του trafficking φέρει ευθύνη και ο κάθε πολίτης ξεχωριστά και η πολιτεία ως σύνολο. Η αντιμετώπιση που έχει δεκτεί μέχρι σήμερα το θέμα έχει σοβαρές συνέπειες για το ευρωπαϊκό και πιο συγκεκριμένα για το ελληνικό κοινωνικό σύνολο.

III. TRAFFICKING: ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ

Όπως προαναφέρθηκε, το trafficking δεν έχει άμεσες επιπτώσεις μόνο απέναντι στα θύματα, τα οποία υπόκεινται την κακοποίηση, αλλά και στις κοινωνίες προέλευσης και προορισμού των παράνομων μεταναστών. Η ενότητα αυτή, εστιάζεται στη σύντομη επισκόπηση του trafficking ως φαινομένου που παράγεται στα πλαίσια της κοινωνίας και υποβοηθείται από συγκεκριμένους φορείς, καθώς και στη σύντομη έκθεση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών συνεπειών του trafficking.

1. Το trafficking ως παράγωγο της κοινωνίας: Ποιος φέρει την ευθύνη;

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι κοινωνικές ομάδες στις οποίες εντοπίζεται συχνότερα το φαινόμενο του trafficking είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα. Οι παράγοντες, οι οποίοι, όπως έχει διαπιστωθεί, αποτελούν εμπόδιο στην καταπολέμηση της παράνομης αυτής δραστηριότητας είναι η διευκόλυνση της διεθνικής μετακίνησης – ιδιαίτερα στις σύγχρονες καπιταλιστικές χώρες –, καθώς και ο περιορισμός, σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο των ανεπτυγμένων κυρίως χωρών στις οποίες εντάσσεται και η Ελλάδα, του νόμιμου αριθμού μεταναστών οι οποίοι γίνονται δεκτοί στη χώρα. Ωστόσο, οι σημαντικότεροι – ανασταλτικοί ως προς την εξάρθρωση των σπειρών που παράνομα διακινούν ανθρώπους – κοινωνικοί παράγοντες αφορούν στο χαμηλό κόστος το οποίο συνεπάγεται, τόσο νομοθετικά αλλά κυρίως οικονομικά η δραστηριότητα αυτή, στη διαφθορά ορισμένων στελεχών και αρμόδιων φορέων και στη γενικότερη ανοχή του κοινωνικού συνόλου. Η συμβολή ατόμων ή κοινωνικών φορέων ή ακόμα και της ίδιας της πολιτείας στην έξαρση του φαινομένου του trafficking έχει επανειλημμένα διαπιστωθεί.

Σύμφωνα με τις έρευνες του IOM και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η διακίνηση γυναικών και ανηλίκων, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε παγκόσμια κλίμακα, αποτελεί μία πιο προσοδοφόρα ‘επένδυση’ σε σχέση με τη διακίνηση άλλων παράνομων ‘εμπορευμάτων’, όπως για παράδειγμα ναρκωτικών. Συγκεκριμένα, εκτός από το γεγονός ότι τα περιστατικά αυτά – του trafficking – είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν, τα άτομα αυτά είναι δυνατό να επιστρατευτούν ως εκτελεστές άλλων

παράνομων δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα τη διακίνηση ναρκωτικών ή όπλων, απαλλάσσοντας με τον τρόπο αυτό τους εκάστοτε αυτουργούς αυτών των εγκληματικών πρακτικών. Με τον τρόπο αυτό, τα θύματα του trafficking βρισκόμενα στον κυκλώνα του συμφέροντος των κυκλωμάτων που τους διακινούν, εξαναγκάζονται να εμπλέκονται και σε κυκλώματα σεξουαλικής βίας απέναντί τους και στη διαπραγή εγκλημάτων παρά τη θέλησή τους, γεγονός που πλέον τους φέρνει ενώπιον του νόμου ως κατηγορούμενους.

Οι στατιστικές καταδεικνύουν, επιπλέον, μια αντιστρόφως ανάλογη με το χαμηλό ρίσκο αύξηση των κερδών των ατόμων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών. Η Interpol, έχει υπολογίσει ότι το μέσο εισόδημα ενός προαγωγού από μία μόνο γυναίκα ή μία ανήλικη την οποία εξαναγκάζει στην πορνεία ανέρχεται στις εκατόν δέκα χιλιάδες ευρώ ετησίως, ενώ συγκεκριμένα για την περίπτωση των ανηλίκων, το συνολικό ποσό στο οποίο ανέρχονται τα κέρδη από τη δραστηριότητα αυτή ανέρχεται κατά μέσο όρο στα πέντε δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως (IOM-M.V Louis, 1997, σ.8 και S.Shannon, 1997, σ.121). Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας, το ετήσιο εισόδημα των προαγωγών είχε υπολογιστεί στα πενήντα εκατομμύρια ευρώ το 1998, ενώ το 2000 το ποσό αυτό ανήλθε στα πεντακόσια εκατομμύρια ευρώ.

Ένας επιπλέον κοινωνικός φορέας, ο οποίος εμποδίζει την εξάρθρωση των σπειρών του trafficking, εκτός από το χαμηλό κόστος της 'επιχείρησης' αυτής σε σχέση με τα αστρονομικά κέρδη των προαγωγών, είναι και το ελλιπές νομοθετικό πλαίσιο και η διαφθορά ορισμένων στελεχών του. Τα θύματα, παρουσιάζονται στο δικαστήριο ως μάρτυρες, με ακάλυπτα, ωστόσο, πρόσωπα, σε αντίθεση με τον κατηγορούμενο, ενώ στις πλείστες των περιπτώσεων το άτομο-θύμα είναι δυνατόν να απελαθεί. Εξάλλου, η ποινή η οποία επιβάλλεται στον κατηγορούμενο είναι τις περισσότερες φορές μηδαμινή. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μίας γυναίκας, η οποία οδηγείται στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών εξ' αναγκασμού, βασικός κατηγορούμενος θεωρείται το ίδιο το θύμα, σύμφωνα με το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο επειδή εξασκούσε παράνομα το συγκεκριμένο επάγγελμα και όχι ο προαγωγός.

Επιπλέον, στον ελληνικό χώρο έχουν εξακριβωθεί περιστατικά δωροδοκίας διεφθαρμένων αστυνομικών, δικηγόρων, ιατρικού προσωπικού και πολιτικών φορέων

με αντάλλαγμα τη διευκόλυνση της διακίνησης και τη συγκάλυψη της παράνομης αυτής δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα είχαν κατηγορηθεί και κριθεί ένοχοι 324 αστυνομικοί στο χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 1989 και 2000. Οι κατηγορίες, περιελάμβαναν τη συμβολή στη συγκάλυψη ατόμων που διακινούνταν παράνομα στο πλαίσιο του trafficking, όπως επίσης την αποσιώπηση και υποβοήθηση των ατόμων που διεξήγαγαν τις δραστηριότητες αυτές. Ακόμα και αστυνόμοι, οι οποίοι είχαν αφυηρητήσει κατά το διάστημα σύλληψής τους, συνελήφθησαν να έχουν μετατρέψει τα σπίτια τους σε παράνομους οίκους ανοχής (IOM-Ph. Williams, 1997b, σ.154-156).

Επιπλέον, ο βασικότερος ίσως κοινωνικός αυτουργός του εγκλήματος αυτού είναι ο προαγωγός. Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδας, έρευνα η οποία είχε διεξαχθεί στο διάστημα της δεκαετίας του 1990 κατέδειξε ότι τα στελέχη των σπειρών προαγωγών στον ελληνικό χώρο αποτελούν κυρίως κυκλώματα ισχυρών προσωπικοτήτων, τα οποία διαχειρίζονται εκατοντάδες γυναίκες και παιδιά, ενώ οι περιπτώσεις μεμονωμένων ατόμων που αναλαμβάνουν το ρόλο του προαγωγού είναι ορατά λιγότερες (Γ.Λάζος,1998). Όπως έχει καταδείξει η έρευνα, τα κυκλώματα αυτά υποβοηθούνται από μεμονωμένα ντόπια μέλη της εκάστοτε περιοχής.

Οι σπείρες αυτές, όρίζονται και διακρίνονται από αυστηρή οργάνωση. Διαφορετικά μέλη τους έχουν την ευθύνη της παράνομης μεταφοράς των θυμάτων στην ελληνική επικράτεια, άλλα μελη τους έχουν την ευθύνη της συλλογής των χρημάτων και του διαμοιρασμού τους στο εκάστοτε στέλεχος, άλλα μέλη αναλαμβάνουν την εξεύρεση πελατών ή τη δωροδοκία στελεχών των αρμόδιων για την καταπολέμηση της δραστηριότητάς τους φορέων. Έχει παρατηρηθεί επιπλέον ότι διάφοροι επιχειρηματίες καλούνται να επενδύσουν κεφάλαια σε τέτοιου είδους δραστηριότητες. Σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονται και πρακτορεία, τα οποία διοργανώνουν κρουαζιέρες στο Αιγαίο στις οποίες το κόστος συμμετοχής είναι αστρονομικό και στις οποίες προσφέρονται παράνομες σεξουαλικές υπηρεσίες από θύματα του trafficking.

Η διαδικασία στην οποία εμπλέκονται αυτοί που διακινούν μετανάστες στα πλαίσια του trafficking περιλαμβάνει συνήθως την πλαστογραφία νόμιμων εγγράφων, την εξαπάτηση και ακολούθως τον εξαναγκασμό των θυμάτων στην πορνεία, ακόμα και των ανηλίκων, τη δωροδοκία αστυνομικών στελεχών, καθώς και τη συνεχή

μετακίνηση των θυμάτων στις διάφορες πόλεις και χωριά της Ελλάδας, ώστε να μη γίνονται εύκολα αντιληπτοί. Η 'εκπαίδευση' των θυμάτων παίρνει τη μορφή ομαδικού βιασμού και εξευτελισμού. Από τις διαπιστώσεις αυτές συμπεραίνει κανείς ότι τα άτομα που ευθύνονται για την παράνομη διακίνηση ατόμων στα πλαίσια του trafficking διαπράττουν πολλαπλά εγκλήματα, τα οποία στις πλείστες των περιπτώσεων επιφέρουν μια ασήμαντη ποινή για τους ίδιους και ίσως πιο αυστηρή για τα θύματα τους.

Ένας άλλος κοινωνικός φορέας, ο οποίος φέρει φυσικά μεγάλο μέρος της ευθύνης για την έξαρση και τη μη πάταξη του φαινομένου του trafficking, είναι ο πελάτης. Χωρίς τη ζήτηση υπηρεσιών αυτού του είδους, δεν θα υπήρχε όπως είναι αναμενόμενο η προσφορά. Ειδικά στην περίπτωση των παιδοφίλων, δεν τίθεται θέμα μη επίγνωσης του αδικήματος στο οποίο προβαίνει ο συγκεκριμένος πελάτης. Οι στατιστικές αναφορικά με την Ελλάδα καταδεικνύουν μια κάθετη αύξηση της 'καμπύλης ζήτησης' παράνομων σεξουαλικών δραστηριοτήτων.

Εκτός, ωστόσο, από τους άμεσα εμπλεκόμενους εγκληματίες και τις αρμόδιες αρχές αυτές καθαυτές, την ευθύνη για την αύξηση των ποσοστών των περιστατικών που εντοπίζονται να έχουν κακοποιηθεί στα πλαίσια του trafficking φέρουν και οι ίδιοι οι πολίτες ως μέλη του κοινωνικού συνόλου. Τα μεμονωμένα άτομα, έχουν την δύναμη να διευκολύνουν έναντι αμοιβής την παράνομη διακίνηση ατόμων και την έπειτα συνέχεια της υπόθεσης.

Επιπλέον, παρόλο που, το θέμα του trafficking αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, ένα είδος 'blockbuster' της σύγχρονης κουλτούρας, σπάνια εντοπίζονται διαμαρτυρίες πολιτών. Αντιμέτωποι με την ανοχή του κοινωνικού συνόλου, οι επιτήδειοι εγκέφαλοι των κυκλωμάτων του trafficking συνεχίζουν ανενόχλητοι τις κερδοφόρες 'επιχειρήσεις' τους. Ωστόσο, στην περίπτωση της Ελλάδας έχουν εντοπιστεί και σοβαρότερα περιστατικά συγκάλυψης ή αποσιώπησης του φαινομένου από πολίτες. Συγκεκριμένα, έχουν εξακριβωθεί περιπτώσεις στις οποίες Έλληνες ένοικοι διαμερισμάτων παραχωρούσαν επί αμοιβής τα διαμερίσματά τους για τη διεξαγωγή παράνομων σεξουαλικών δραστηριοτήτων με εμπλεκόμενα μέλη παράνομους μετανάστες. Ταυτόχρονα, έχουν εντοπιστεί και περιστατικά στα οποία η κακοποίηση θυμάτων του trafficking και ιδιαίτερα ανηλίκων θα μπορούσε να είχε αποτραπεί, καθώς άλλα άτομα είχαν υποψιαστεί τη διενέργεια βιοπραγιών εις

βάρους των θυμάτων. Εντούτοις, στις πλείστες των περιπτώσεων αυτών τα άτομα αυτά δεν έκαναν καμία καταγγελία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση ενός 13χρονου κοριτσιού από την Αλβανία σε μια αθηναϊκή πολυκατοικία. Η ανήλικη υπόκειτο σε αλληπάλληλους βιασμούς και ξυλοδαρμό από τον ίδιο της τον προαγωγό και από πελάτες. Οι γείτονες-ένοικοι υποψιάζονταν ότι το κορίτσι υπέμενε βασανιστήρια, καθώς άκουγαν τις κραυγές της το βράδυ και ανακάλυπταν καθημερινά χρησιμοποιημένα προφυλακτικά στην είσοδο της πολυκατοικίας. Ωστόσο, καμία καταγγελία δεν είχε γίνει.

Η ανοχή των πολιτών επιτείνεται από την ανοχή της πολιτείας. Στον ελληνικό χώρο σπάνια έχουν διεξαχθεί εκτεταμένες έρευνες σε ύποπτες μπουραρίες. Επιπλέον, το νομικό πλαίσιο και η μέχρι το παρόν στάδιο δραστηριότητα της πολιτείας απέναντι στα περιστατικά, σπάνια έχουν εντάξει θύματα trafficking σε προγράμματα προστασίας μαρτύρων.

Η ανάλυση που προηγήθηκε, καταδεικνύει ότι το φαινόμενο του trafficking δεν οφείλεται μόνο σε εξωγενείς με το κοινωνικό σύνολο παράγοντες, αλλά το κάθε περιστατικό που εντάσσεται στο πλαίσιό του αποτελεί ένα σημείο στο φαύλο κύκλο της παραγωγής του στο πλαίσιο της κοινωνίας, την εξάσκηση του στο πλαίσιο της κοινωνίας και τη συγκάλυψη ή μη αντιμετώπισή του στο πλαίσιο της κοινωνίας.

2. Κοινωνικές συνέπειες του trafficking

Η συγκάλυψη ή/και υποβοήθηση και γενικότερα η μη αντιμετώπιση των πρακτικών που σχετίζονται με το trafficking έχει μεγάλο αριθμό συνεπειών στην οικονομία, το πολιτιστικό και ηθικό επίπεδο, καθώς και στη διεθνή εικόνα μιας χώρας.

Το trafficking, επιφέρει μεγάλες αλλοιώσεις στα οικονομικά θεμέλια μιας χώρας. Όσον αφορά στην Ελλάδα, οι διαχειριστές ή οι φερόμενοι ως εγκέφαλοι των κυκλωμάτων αυτών, τείνουν να επενδύουν τα κέρδη που εξασφαλίζουν από την παράνομη εμπορία ατόμων σε ακίνητες περιουσίες και στην εξαγορά επιχειρήσεων με άμεσο αποτέλεσμα την καταφορά πλήγματος στον υγιή – νόμιμο – καπιταλιστικό ανταγωνισμό, στα φορολογικά έσοδα του κράτους και στη γενικότερη ευημερία των πολιτών.

Επιπλέον, η διακίνηση μεταναστών στα πλαίσια του trafficking είναι δυνατόν να συμβάλει στη ραγδαία αύξηση κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι τα ναρκωτικά, η διακίνηση όπλων και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Συγκεκριμένα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, με τον ίδιο τρόπο που τα άτομα-θύματα του trafficking εξαναγκάζονται στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών, είναι δυνατόν να εξαναγκαστούν επίσης να προβούν σε αυτού του είδους τις παράνομες πρακτικές απειλώντας με αυτό τον τρόπο κυρίως τη νέα γενιά πολιτών, ως πιο ευάλωτη μερίδα του πληθυσμού, σε πειρασμούς όπως για παράδειγμα τη συμμετοχή σε ένοπλες σπείρες ή τη χρήση ναρκωτικών.

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η εξ' αναγκασμού 'εργοδότηση' μεταναστών, αυξάνει τα επίπεδα ανεργίας των πολιτών των χωρών. Συγκεκριμένα, τα θύματα του trafficking αποτελούν άτομα τα οποία στερούνται των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένων φυσικά και των βασικών συμβάσεων αναφορικά με τους κανόνες εργασίας και τις υποχρεώσεις του εργοδότη απέναντι στον εργαζόμενο. Τα άτομα αυτά αποτελούν, επομένως, ένα χαμηλού κόστους εργαζόμενο δυναμικό, το οποίο στερείται επιπλέον οποιοσδήποτε ασφαλιστικές παροχές, ενώ ταυτόχρονα δεν πληρεί τις φορολογικές του υποχρεώσεις – αφού είναι παράνομα εργαζόμενο. Οι διαπιστώσεις αυτές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η παράνομη αυτή δραστηριότητα είναι δυνατόν να οδηγήσει στην αντικατάσταση των αντίστοιχων νόμιμων πρακτικών. Στην Ελλάδα για παράδειγμα, έχουν επανειλημμένα διαπιστωθεί κάθετες αυξήσεις των ποσοστών ανεργίας στους τομείς όπου παρατηρείται και συχνότερα το φαινόμενο του trafficking. Πιο συγκεκριμένα, εκτός από τους χώρους παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών, η πρακτική του trafficking έχει οδηγήσει στην αύξηση της ανεργίας στον ελληνικό χώρο σε τομείς όπως είναι η γεωργία – όπου προτιμούνται οι παράνομοι, σαφώς φτηνότεροι, εξ' αναγκασμού σκληρότερα εργαζόμενοι και μη υποκείμενοι σε οποιαδήποτε εργατικά συμβόλαια εργάτες – κυρίως σε χωριά και απομακρυσμένες πόλεις. Για τους ίδιους λόγους, το φαινόμενο του trafficking έχει προκαλέσει την αύξηση της ανεργίας στους τομείς της ναυτιλίας και της κτηνοτροφίας.

Μία ακόμα άμεση συνέπεια για την κοινωνία, η οποία είναι συνδεδεμένη με το φαινόμενο του trafficking είναι και η υποβάθμιση του διεθνούς κύρους μιας χώρας στην οποία διαπιστώνονται συχνές περιπτώσεις παράνομα διακινούμενων μεταναστών. Συγκεκριμένα, όπως προαναφέρθηκε, η Ελλάδα έχει σύμφωνα με

ευρωπαϊκές στατιστικές διακριθεί ως συχνός προορισμός παράνομα διακινούμενων ατόμων και ως κέντρο διακίνησης παράνομων μεταναστών σε άλλες χώρες. Η πρακτική αυτή αντιβαίνει στο ευρωπαϊκό καθεστώς και πλήττει το κύρος της χώρας ως προς την εξωτερική της πολιτική.

Επίσης οι αξιοσημείωτες ηθικοκοινωνικές και πολιτισμικές ρωγμές που παρατηρούνται έχουν ως αποτέλεσμα την έξαρση του trafficking στη συνείδηση των πολιτών, ιδιαίτερα σε μια χώρα στην οποία έχει διαπιστωθεί έντονη δραστηριότητα σε τέτοιους 'τομείς'. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στατιστικές των μέσων μαζικής ενημέρωσης, ο Έλληνας πολίτης έχει απωλέσει την εμπιστοσύνη του απέναντι στους διάφορους αστυνομικούς, δικαστικούς και νομικούς θεσμούς, καθώς και απέναντι σε θεσμούς κοινωνικής ωφέλειας, τόσο λόγω της αναποτελεσματικότητας των αρμόδιων αυτών αρχών στην καταπολέμηση των κρουσμάτων του trafficking, όσο και λόγω της – όπως έχει ήδη αναφερθεί – εμπλοκής ορισμένων υπεύθυνων για την καταπολέμηση του φαινομένου φορέων, στην υποβοήθηση του. Μια έρευνα, η οποία διενεργήθηκε για το σκοπό αυτό έχει καταδείξει ότι δύο στους τρεις Έλληνες θεωρούν την πολιτεία πλήρως διεφθαρμένη, ένας στους πέντε θεωρεί την πολιτεία ελαφρώς διεφθαρμένη και μόνο ένας στους δέκα Έλληνες πιστεύει ότι οι εκπρόσωποι της πολιτείας δεν είναι διεφθαρμένοι (Ε.Δελβινιώτου, Ελευθεροτυπία 1999).

Εκτός από τη συνείδηση του πολίτη, ωστόσο, ο κλονισμός της εμπιστοσύνης απέναντι στους πυλώνες του κράτους είναι δυνατόν να οδηγήσει και σε περεταίρω αύξηση της εγκληματικότητας. Δημοσκοπήσεις και στατιστικές βασισμένες σε ανώνυμα ερωτηματολόγια έχουν καταδείξει ότι οι πολίτες, οι οποίοι έχουν επίγνωση της σοβαρότητας του φαινομένου του trafficking και της ταυτόχρονης σχεδόν απραγίας της πολιτείας ως προς την αντιμετώπισή του δηλώνουν πιο πρόθυμοι να προβούν και οι ίδιοι σε παράνομες ενέργειες, όπως για παράδειγμα στην απόκρυψη στοιχείων στις φορολογικές δηλώσεις ή στη διακίνηση παράνομων εμπορευμάτων.

Στο σημείο αυτό, θα αποτελούσε παράλειψη να μην αναφερθούν και οι ενδεχόμενες επιπτώσεις του trafficking στο γενικότερο βιοτικό επίπεδο και συγκεκριμένα στο επίπεδο υγείας των πολιτών. Τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, δεν περιορίζονται φυσικά στα θύματα, αλλά μεταδίδονται και στους 'πελάτες'-νόμιμους πολίτες μιας χώρας. Στην Ελλάδα, έχουν διαπιστωθεί περιστατικά αυτού του τύπου και περιπτώσεις επίσης στις οποίες ο 'πελάτης' δήλωσε

ότι δεν είχε επίγνωση ότι η πληρωμένη υπηρεσία αποτελούσε μέρος του κυκλώματος του trafficking. Επιπλέον, τα νοσήματα των θυμάτων του trafficking δεν περιορίζονται φυσικά στις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες. Τα άτομα που εξαναγκάζονται να μεταναστεύσουν παράνομα προέρχονται φτωχές και το σύστημα υγείας είναι από χαμηλό μέχρι ανύπαρκτο. Συνεπώς, τα άτομα αυτά είναι δυνατόν να είναι φορείς και άλλων μεταδιδόμενων νοσημάτων. Εισερχόμενα παράνομα στην ελληνική επικράτεια και ζώντας σε άθλιες συνήθως συνθήκες, τα νοσήματά τους δεν διαγιγνώσκονται με αποτέλεσμα οι 'πελάτες' τους ή άτομα που συναναστρέφονται με τα θύματα του trafficking να βρίσκονται σε συνεχή κίνδυνο μόλυνσης από σοβαρές σε περιπτώσεις ασθένειας, όπως για παράδειγμα τον κίτρινο πυρετό.

Η ανάλυση που προηγήθηκε στην ενότητα αυτή, είχε ως στόχο να καταδείξει ότι το φαινόμενο του trafficking δεν αποτελεί απειλή μόνο για τα θύματα του. Η μάστιγα της παράνομης διακίνησης ατόμων έχει άμεσες επιπτώσεις, τόσο για το ίδιο το θύμα αυτής της δραστηριότητας, όσο και για το άτομο-πολίτη μιας χώρας, η οποία αποτυγχάνει στην εξάλειψη του φαινομένου, καθώς και για το συλλογικό σύνολο. Στην Ελλάδα, η έξαρση του φαινομένου αποτελεί μια κοινωνική 'γάγγραινα', η οποία παράγεται, ανακυκλώνεται και επιστρέφει ως πλήγμα στην οικονομία, την κοινωνική πολιτική, τον πολιτισμό και τη διεθνή εικόνα της χώρας.

IV. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

1. Η παγκόσμια νομοθεσία

Ηνωμένα Έθνη

Η Καθολική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Universal Declaration of Human Rights) ορίζει ότι 'κανένας δεν θα κρατηθεί στη σκλαβιά ή τη δουλεία: η σκλαβιά και το εμπόριο σκλάβων θα απαγορευθούν σε όλες τις μορφές τους'. Το 1966 ολοκληρώθηκε από δύο Διεθνή Σύμφωνα που ορίζουν ότι 'κανένας δεν θα υποβληθεί στα βασανιστήρια, την απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση και ότι το εμπόριο δουλειάς και σκλάβων θα απαγορευθεί'. Μια άλλη συνθήκη που έγινε το 1949, έχει σαν κύριο στόχο την προστασία, τη ποινικοποίηση και την τιμωρία των πράξεων που συνδέονται με την πορνεία χωρίς όμως να προστατεύει αποτελεσματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων του trafficking. Παράλληλα, η διακήρυξη σχετικά με την κατάργηση της διάκρισης ενάντια στις γυναίκες που έγινε το 1965, αναφέρει ότι όλα τα απαραίτητα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για να καταπολεμήσουν όλες τις μορφές trafficking στις γυναίκες και την εκμετάλλευση της πορνείας των γυναικών. Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών (1959) σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών (1989) σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού επικεντρώνονται συγκεκριμένα στα παιδιά και στο πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται. Ένα άρθρο αυτής της σύμβασης, επιβάλλει στους υποστηρικτές της συνθήκης να αναλάβουν να προστατεύσουν τα παιδιά από όλες τις μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης. Για το λόγο αυτό, τα κράτη πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψουν τη παρότρυνση ή τον εξαναγκασμό ενός παιδιού στο να συμμετέχει σε οποιαδήποτε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα. Επίσης, οφείλουν να αποτρέψουν την εκμετάλλευση των παιδιών μέσω της πορνείας ή άλλων παράνομων σεξουαλικών πράξεων. Παράλληλα, η Επιτροπή Πρόληψης Εγκλήματος προτείνει μέτρα για τη πρόληψη και τιμωρία του παράνομου trafficking στα παιδιά.

Η Συνθήκη Ηνωμένων Εθνών ενάντια στο διεθνικό οργανωμένο έγκλημα εξετάζει το trafficking στις γυναίκες και τα παιδιά. Αυτό το πρωτόκολλο για να αποτρέψει, να καταστείλει και να τιμωρήσει το trafficking στις γυναίκες και τα παιδιά

περιλαμβάνει τον ορισμό του trafficking στα άτομα και μέτρα για να παρασχεθεί η φυσική, ψυχολογική και κοινωνική αποκατάσταση των θυμάτων του trafficking, συμπεριλαμβανομένης της κατοικίας, της παροχής συμβουλών και πληροφοριών, της ιατρικής, ψυχολογικής και υλικής βοήθειας, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης. Το πρωτόκολλο αναφέρεται επίσης στον επαναπατρισμό των θυμάτων και την πρόληψη του trafficking.

Πολλά άλλα ψηφίσματα των Η.Ε. και εκθέσεις, που εξετάζουν το θέμα της βίας ενάντια στις γυναίκες αναφέρονται στο trafficking: Ένα ψήφισμα της Επιτροπής σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών και όλων των μορφών σεξουαλικής παρενόχλησης, εκμετάλλευσης και trafficking, καθώς και ένα ψήφισμα της γενικής συνέλευσης (General Assembly) το 1994 υπογραμμίζουν την αύξηση του αριθμού των κακοποιημένων γυναικών και κοριτσιών και αναφέρουν επίσης ότι γίνεται κακοποίηση ακόμα και σε νεαρά αγόρια.

Συμβούλιο της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Συνθήκη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (1950), που ορίζει ότι κανένας δεν μπορεί να κρατηθεί στη σκλαβιά και ο ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (European Social Charter) (1961) και τα Διεθνή Σύμφωνα (International Covenant) αναφορικά με τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα του ατόμου αποτελούν τα βασικά κείμενα των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η ευρωπαϊκή Συνθήκη σχετικά με το νομικό καθεστώς των μεταναστευόντων εργαζομένων (1977) αναφέρεται μόνο στους 'νομιμους' μετανάστες και δεν γίνεται καμία αναφορά στις καλλιτέχνιδες και τους ψυχαγωγούς άλλου τύπου.

Διάφορες συστάσεις και ψηφίσματα του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφέρονται στην κοινωνική εκμετάλλευση, την πορνογραφία και την πορνεία των νέων ενηλίκων και των παιδιών. Παράλληλα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έκανε το 1991 ένα σεμινάριο ενάντια στο trafficking στις γυναίκες και την πορνεία ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, το οποίο οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών.

Μια σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης επισημαίνει επιπλέον τα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα σχετικά με το trafficking στα παιδιά και τους νέους ενήλικες. Αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνογραφία, την πορνεία και το trafficking στα παιδιά. Παρόλα αυτά, η πρόληψη και η ανίχνευση του προβλήματος καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη και χρειάζεται τη διεθνή και διακρατική συνεργασία. Η παραγωγή και η διανομή της παιδικής πορνογραφίας θεωρείται ως παράβαση που τιμωρείται από το νόμο. Εντούτοις, οι κυρώσεις διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη.

Το προαιρετικό Πρωτόκολλο της Συνθήκης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο φέρεται ενάντια στην πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και τη παιδική πορνογραφία του Συμβουλίου της Ευρώπης, ορίζει ότι κάθε κράτος θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση, η μεταφορά των οργάνων ενός παιδιού για το κέρδος και άλλες τέτοιες εγκληματικές ενέργειες καλύπτονται πλήρως από τον εγκληματικό ή ποινικό νόμο της, είτε αυτές οι παρατυπίες σημειώνονται εσωτερικά ή διεθνώς ή σε μεμονωμένη ή οργανωμένη βάση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των προβλημάτων εγκλήματος (CDPC) έχει συμφωνήσει με διεθνή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την προστασία των παιδιών, που υποβάλλονται σε κίνδυνο μέσω της απάνθρωπης μεταχείρισης, με το στόχο να αποτραπούν όλες οι μορφές εκμετάλλευσης συμπεριλαμβανομένης της παιδικής πορνογραφίας.

2. Η ελληνική νομοθεσία

Στην Ελλάδα, η πορνεία δεν θεωρείται ως έγκλημα, αλλά ρυθμίζεται από το νόμο. Ο βασικός νόμος (1193/1981), αφορά τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες και απαιτεί διάφορους όρους, οι οποίοι πρέπει να εκπληρωθούν για τη νόμιμη άσκηση του επαγγέλματος της πορνείας. Ο ελληνικός νόμος, απαιτεί την εγγραφή όλων των γυναικών που εργάζονται στην πορνεία και επιβάλλει υποχρεωτικά τη διεξαγωγή εβδομαδιαίων ιατρικών εξετάσεων. Μη καταχωρημένες πόρνες, θεωρούνται ένοχες μιας παράνομης πράξης.

Εντούτοις, πολύ λίγες γυναίκες θέλουν τη λέξη 'πόρνη' να εμφανίζεται στο δελτίο ταυτότητας τους. Εκτός αυτού, περισσότερες ξένες γυναίκες που ζουν στη

χώρα νόμιμα, ασκούν το επάγγελμά τους 'παράνομα'. Κατά συνέπεια, μια μυστική αγορά έχει δημιουργηθεί, η οποία αποτελείται συνήθως από τις γυναίκες μετανάστες που αποφεύγουν έτσι τους εβδομαδιαίους ελέγχους. Επομένως, υποβάλλονται σε όλες τις διώξεις που συνεπάγονται από την παράνομη πρακτική ενός νομικού επαγγέλματος.

Τα άρθρα 348-351 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα, εξετάζουν το φαινόμενο του trafficking και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών και των ανηλίκων στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 348 αναφέρεται σε εκείνους που από το επάγγελμα τους διευκολύνουν τρίτους για να διαπράξουν σεξουαλική παρενόχληση, μια παράβαση τιμωρητέα με πάνω από ένα χρόνο φυλάκιση. Η ποινική ρήτρα για το ίδιο έγκλημα είναι πάνω από τρία χρόνια φυλάκιση συν ένα πρόστιμο. Ένοχοι, θεωρούνται και οι ιδιοκτήτες των ξενοδοχείων, καθώς επίσης και ο ημερήσιος τύπος που δημοσιεύει τις πορνο-αγγελίες, προκαλώντας έτσι το κοινό να κάνει τηλεφωνήματα και να διευθετήσει συναντήσεις που απώτερο σκοπό έχουν τη σεξουαλική συνεύρεση. Το άρθρο 34, αναφέρεται στο καταναγκασμό να κάνει κάτι κάποιος παρά τη θέληση του. Ο προαγωγός αυτός καταδικάζεται σε φυλάκιση από 3 μέχρι 9 χρόνια. Αυτή η ποινή, γίνεται πιο αυστηρή όταν το θύμα είναι κάτω από 16 ετών, ή όταν το έγκλημα έχει διαπραχθεί με την χρήση των παραπλανητικών μέσων, ή από κάποιο συγγενικό πρόσωπο.

Το άρθρο 351 του ίδιου κώδικα, αναφέρεται στο έγκλημα του trafficking, το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης από 1-3 χρόνια συν ένα πρόστιμο, με πιθανή επέκταση σε 5 χρόνια εάν γίνει εμπόριο γυναικών. Το έγκλημα της προαγωγής περιλαμβάνει: α) την προαγωγή ανηλίκων και τη δωροδοκία τους, και β) την προαγωγή ως ενός κερδοφόρου επαγγέλματος από τις γυναίκες που δουλεύουν ως πόρνες. Όσον αφορά το trafficking στις γυναίκες στην εργασία ως πόρνες, ο δράστης μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο ανεξάρτητα από το φύλο, ενώ το θύμα πρέπει να είναι ενήλικη γυναίκα. Ο παραβάτης, θεωρείται ότι ασκεί το επάγγελμα όταν το κάνει με σκοπό τη λήψη οικονομικών αποδοχών από την επανάληψη της πράξης. Εργάζεται δηλαδή ως κερδοσκόπος όταν λαμβάνει ένα εισόδημα από την προαγωγή. Συνεπώς, από τα προαναφερθέντα, υποδηλώνεται ότι η προαγωγή είναι μια τιμωρητέα παράβαση και η ποινική αντιμετώπισή της ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση.

Ο νόμος 2374/1999 (Ν.Παρασκευόπουλος, 2000^α), καθιστά ανέφικτη τη νομιμότητα του αποκαλούμενου 'αρχαιότερου επαγγέλματος'. Μεταξύ των πολλών προϋποθέσεων που απαιτούνται για ένα πιστοποιητικό-άδεια, κάποια είναι η μη ύπαρξη οποιασδήποτε καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα. Εκτός αυτού, η απόσταση από άλλα κτήρια, που απαιτείται προκειμένου να καθιερωθεί η δραστηριότητα στην εργασία, είναι τέτοια ώστε να καθίσταται απίθανο να βρει μια κατάλληλη περιοχή σε οποιαδήποτε πόλη. Αυτός ο νόμος, τιμωρεί επίσης τις γυναίκες που εργάζονται ως πόρνες χωρίς πιστοποιητικά σε φυλάκιση μέχρι 2 έτη. Παράλληλα, οι μαστροποί εκμεταλλεύονται αυτούς τους όρους για να αναπτύξουν τις δραστηριότητες του δικτύου τους. Βρίσκουν έτσι την ευκαιρία να προσφέρουν ότι δεν είναι νόμιμα διαθέσιμο. Οι έμποροι - μαστροποί που περιμένουν τη δίκη τους, είναι ελεύθεροι. Όταν συλληφθούν και φυλακιστούν τότε οι συνεργάτες τους συνεχίζουν 'την δουλειά', και όταν αποφυλακιστούν πηγαίνουν πάλι πίσω στην 'επιχείρηση' τους.

Η ερευνητική έκθεση σχετικά με την παράνομη μετανάστευση και το έγκλημα (Α. Παπαντωνίου, 1998, σ.72), που αναφέρονται στις στατιστικές δικαστηρίων, έχει καταδείξει το 1996 στατιστικές μεταξύ 240 υποθέσεων περί σεξουαλικών ενοχλήσεων, που ποσοστό της τάξης του 9.6% αναφέρεται στους μαστροπούς και 90.4% στην παράνομη πορνεία.

Η παιδική πορνογραφία, αναδύει δύσκολα ερωτήματα που δεν θα επιλυθούν γρήγορα. Στην Ελλάδα, η παιδική πορνογραφία δεν εξετάζεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας ως ανεξάρτητη παράβαση. Η κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας, δεν θεωρείται έγκλημα σύμφωνα με το ποινικό κώδικα. Εντούτοις, η Ελλάδα δεσμεύεται από τη σύσταση R(91)11 του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και της πορνογραφίας.

Η έκθεση της ελληνικής αστυνομίας (Ελληνική Αστυνομία, 2000), έχει καταδείξει ότι στην Ελλάδα μόνο 5 περιπτώσεις υλικού παιδικής πορνογραφίας μέσω του Διαδικτύου έχουν ερευνηθεί, μετά από τις καταγγελίες που γίνονται από τις ξένες αρχές. Πηγές από τον τύπο (Εφημερίδα Το Βήμα, Φεβ. 2001), αναφέρονται σε μερικές περιπτώσεις της παιδικής πορνογραφίας με ξένα παιδιά, που προέρχονται ακόμα και από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ωστόσο, οι περισσότερες από τις περιπτώσεις είναι κρυμμένες και η επέκταση του προβλήματος είναι άγνωστη.

Όπως επισημαίνει ένας ακαδημαϊκός καθηγητής (Ν.Παναγιωτόπουλος, 2000), η ελληνική νομοθεσία εξυπηρετεί το οργανωμένο trafficking και διευκολύνει τους εμπόρους που εκμεταλλεύονται, που εκβιάζουν και που εξαναγκάζουν τα θύματα τους να κρατήσουν τη σιωπή τους. Μερικές φορές, οι εγκληματίες συνεργάζονται με διεφθαρμένους αστυνομικούς προκειμένου να κρατήσουν την πειθαρχία μεταξύ των γυναικών που εκμεταλλεύονται και συχνά οι αρχές χωρίς να το ξέρουν και χωρίς να έχουν την πρόθεση, διευκολύνουν τους εμπόρους, π.χ. με τη σύλληψη και την απέλαση γυναικών για διάφορους λόγους. Εάν αυτή η κατάσταση δεν αλλάξει το οργανωμένο έγκλημα θα αναπτυχθεί και τα θύματα θα παραμείνουν σιωπηλά και άθλια.

Ο ποινικός κώδικας πρέπει να αναθεωρηθεί υπό το φως των νέων κοινωνικών όρων και την επέκταση της πορνείας στους άνδρες, επειδή τα προαναφερθέντα άρθρα αναφέρονται μόνο στις γυναίκες. (Α.Μαγγανάς, 1994, σ.15)

3. Η Ελληνική Δικαστική Πρακτική

Η έρευνα του Ν. Χριστοδούλου , έχει καταδείξει ότι τη δεκαετία 1989 -1990 τα δικαστήρια της Αττικής είχαν επιβάλει προτάσεις για την μαστροπεία σε 5 υποθέσεις (2 ανδρών και 6 γυναικών) και για το trafficking σε 2 υποθέσεις.

Η έρευνα του Α. Τσιγγρή στη δικαστική πράξη του φαινομένου της μαστροπείας – σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών, όπου ένα μεγάλο ποσοστό των θυμάτων της μαστροπείας (36.6%) και του trafficking (60%) ήταν ξένης υπηκοότητας, κυρίως Αλβανοί που οι πιο πολλοί ζουν στην Ελλάδα, κατέδειξε πόσο ευπαθής είναι αυτές οι γυναίκες-θύματα, καθώς επίσης και οι πολύ ελαφριές ποινές που επιβάλλονται στους μαστροπούς. Τα κύρια συμπεράσματα αυτής της έρευνας είναι τα ακόλουθα:

- 1) στις περισσότερες περιπτώσεις περισσότερα από ένα θύματα περιλαμβάνονται και σε διάφορες περιπτώσεις περισσότεροι από ένας δράστες.
- 2) είναι μια μορφή οργανωμένου εγκλήματος που δεν είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις έως το 1996.

- 3) στην περιοχή της Αθήνας και στον Πειραιά, 499 παράνομα πορνεία ήταν επισημασμένα
- 4) Οι προαγωγοί και τα θύματα ανήκουν σε χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, είναι μέλη του υπόκοσμου, χωρίς μια αρμονική οικογενειακή ζωή,
- 5) Οι προαγωγοί εκτελούν ως επάγγελμα την μαστροπεία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών
- 6) στη μια από τις 10 περιπτώσεις η αστυνομία εμπλέκεται επίσης
- 7) η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών είναι Έλληνες
- 8) υπάρχει μια στενή σχέση μεταξύ των μαστροπών και των θυμάτων τους (συνήθως είναι εραστές, ακόμα και μερικές φορές παντρεμένα ζευγάρια)
- 9) πολύ λίγες υποθέσεις έρχονται στη γνώση της αστυνομίας και ακόμη λιγότερες φτάνουν στα δικαστήρια
- 10) οι περισσότερες από τις δικαστικές υποθέσεις τελειώνουν στις αποφάσεις της ενοχής και οι καταδίκες που επιβάλλονται στους προαγωγούς ποικίλλουν από 1 έως 3 έτη συν το πρόστιμο,
- 11) οι κοινοποιήσεις αυτών των εγκλημάτων είναι πολύ σπάνιες
- 12) οι περισσότεροι από τους προαγωγούς είναι παντρεμένοι άνδρες, κάτοικοι της Αθήνας, ενώ τα περισσότερα από τα θύματα είναι ανύπανδρες γυναίκες.

4. Προτεινόμενα μέτρα

Ανάγκη χάραξης μιας νέας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής

Μια κοινή ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική είναι απαραίτητη. Βασικό επιχείρημα είναι ο υπερεθνικός χαρακτήρας του φαινομένου της μετανάστευσης. Η δυνατότητα μετακίνησης από χώρα σε χώρα, ενισχύει το επιχείρημα ότι η επιτυχία μιας εθνικής μεταναστευτικής πολιτικής, θα πρέπει να υπάρχει σύνδεση μεταξύ των πολιτικών που ασκούνται στα κράτη-μέλη.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς της είναι η ελεύθερη διακίνηση προϊόντων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και των ίδιων των ανθρώπων.

Οι κοινές αρχές πρέπει να βασιστούν στην κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για το ζήτημα της μετανάστευσης, όπως:

- (α) Η ασφάλεια των συνόρων πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα συνεργασίας και ενδυνάμωσης των σχέσεων μεταξύ της κοινότητας και των χωρών αποστολής μεταναστών.
- (β) Οι πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών θα πρέπει να επικεντρώνονται στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της αγοράς εργασίας κ.α.
- (γ) Η χάραξη της κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, όπως στο θέμα της οικογενειακής συνένωσης των μεταναστών, στο ζήτημα των προσφύγων, στο ζήτημα των οικονομικών μεταναστών (ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό), στο θέμα της εκπαίδευσης (καλύτερη κοινωνικοποίηση) και στο ζήτημα στη συνεργασία με τις χώρες αποστολής (βελτίωση συνθηκών παραμονής, ασφάλειας κ.α.).

(Μπάγκαβος, 2003, σ. 29-43)

Μέτρα αντιμετώπισης της καταναγκαστικής πορνείας

Όπως προαναφέρθηκε, το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής παγκόσμιας εμπορίας έχει σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση. Έτσι και στην Ελλάδα, για τον λόγο αυτό κρίνεται επιτακτική η ανάγκη αντιμετώπισης της:

- (α) Πρέπει, πρώτα απ' όλα, μέσα από μια πλατιά δημοσιότητα, να καταστεί πρόβλημα όλης της δημοκρατικής κοινωνίας και των φορέων που αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή προσφέρουν αρωγή στα θύματα των παραβιάσεων. Ήδη, εκτός από τις φεμινιστικές οργανώσεις, στην Ελλάδα ασχολούνται με την καταναγκαστική πορνεία και άλλοι φορείς δικαιωμάτων. Πρέπει έτσι, να δημιουργηθεί κοινό μέτωπο όλων που σε συνεργασία με τις οργανώσεις των μεταναστών και μια συντονιστική επιτροπή θα παρακολουθεί σε μόνιμη βάση την τύχη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνει και την εφαρμογή των νόμων.
- (β) Επιβάλλεται αστυνομική παρέμβαση για να κτυπηθούν τα κυκλώματα και να συλληφθούν οι σωματέμποροι.

- (γ) Επιβάλλεται καλύτερη λειτουργία της δικαιοσύνης, αφού εύκολα οι σωματέμποροι απαλλάσσονται, ενώ οι πελάτες δεν διώκονται, παρά μόνο κατ' εξαίρεση (ανήλικα κορίτσια), αν και τις περισσότερες φορές έχουν συνεργήσει, εν γνώση τους, σε κακουρηγματικές πράξεις.
- (δ) Σημαντική είναι η ενημέρωση των εξαναγκαζόμενων γυναικών που είναι εξαιρετικά δύσκολη γιατί οι γυναίκες αυτές στερούνται κοινωνικών προσβάσεων και, κυρίως, την αρωγή και αποκατάσταση των θυμάτων σε ειδικά κέντρα και με ειδικές μακροχρόνιες πολιτικές επανένταξης.
- (ε) Τέλος, είναι αναγκαία η συνεργασία της Ελλάδας με τις χώρες προέλευσης των εξαναγκαζόμενων γυναικών, ώστε τα θύματα της πορνείας να είναι περισσότερο υποψιασμένα για το τί πραγματικά μπορεί να συναντήσουν στους «εργασιακούς παράδεισους» των αναπτυγμένων χωρών.

Μέτρα κοινωνικής πολιτικής για καταπολέμηση του trafficking

Για την καταπολέμηση του trafficking, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη να ληφθούν ορισμένα μέτρα, τόσο από το κράτος μέσω της κοινωνική πολιτικής, όσο και από την αστυνομία και τον κάθε απλό πολίτη.

Για τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που πρέπει να ληφθούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο:

- (α) Απαιτείται σύνταξη και εκτέλεση προγραμμάτων που στοχεύουν στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των φτωχότερων χωρών
- (β) Απαιτείται εντατικότερη εκπαίδευση έτσι ώστε να μάθουν όλοι πόσο σημαντικός είναι ο σεβασμός αρχών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Το κάθε κράτος, οφείλει να ενισχύσει τους νόμους και τα διοικητικά μέτρα για να αποτρέψει το trafficking στις γυναίκες. Γενικά, προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση των ανθρώπων εκείνων που απαγάγουν παιδιά και τα οδηγούν στην καταναγκαστική πορνεία, θα πρέπει να ληφθούν δραστικά βήματα.

Συγκεκριμένα, προστατευτικά μέτρα πρέπει να παρθούν από την αστυνομία, η οποία πρέπει να κάνει εντατικότερους τους ελέγχους της σε πιθανούς τόπους, που νεαρές ιερόδουλες/πόρνες θα προσπαθούν να προσελκύουν πελάτες, όπως για παράδειγμα σε σιδηροδρομικούς σταθμούς, αερολιμένες, λιμάνια, κακόφημα ξενοδοχεία, κλάμπς, κ.α. Παράλληλα, η αστυνομία πρέπει να εστιάζει την προσοχή της σε παιδιά από διαλυμένες οικογένειες, σε παιδιά που τυγχάνουν σεξουαλικής εκμετάλλευσης από το ίδιο τους το σπίτι, σε άστεγα παιδιά και σ' αυτά που είναι εθισμένα στα ναρκωτικά. Για το λόγο αυτό, πρέπει να γίνουν διάφορα προγράμματα, που να στοχεύουν στην επανενοποίηση τέτοιων οικογενειών, στην ένταξη τους στην κοινωνία, στη βοήθεια σε θέματα υγείας, επαγγελματικής κατάρτισης, εκπαίδευση κ.α. και γενικά στη δημιουργία ενός καλύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος. Τέλος, πρέπει πάνω από όλα όλοι οι πολίτες να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν για τη σοβαρότητα του θέματος.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση που προηγήθηκε, είχε ως στόχο να καταδείξει τις διαστάσεις που προσλαμβάνει το φαινόμενο του trafficking, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Τα στατιστικά στοιχεία, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το φαινόμενο αυτό προσλαμβάνει τραγικές διαστάσεις, όντας κάθετα αυξανόμενο κάθε έτος. Οι παράγοντες που υποβοηθούν την ανάπτυξή του καταδεικνύουν ότι δεν πρόκειται για απλή υπόθεση, αλλά για μια μάστιγα που συγκαλύπτεται λόγω των συμφερόντων ολιγάριθμων εγκληματικών στοιχείων και της αντιστρόφως ανάλογης ανάγκης ή/και άγνοιας που οδηγεί τα θύματα στα δίκτυα τους. Η υποστήριξη του από κοινωνικούς φορείς ή μεμονωμένα άτομα και η ταυτόχρονη παραμέλησή του, τόσο από τις αρμόδιες αρχές, όσο και από τον εκάστοτε πολίτη της ελληνικής κοινωνίας υποδηλώνει ότι δεν πρόκειται απλά για μεμονωμένη εγκληματική ενέργεια, αλλά για μια συνεχή πρακτική, παράγωγο ενός κυκλώματος που ανακυκλώνεται στα πλαίσια της ίδιας της κοινωνίας. Οι αρνητικές συνέπειες που συνεπάγεται η μη αντιμετώπιση του trafficking, τόσο για τα ίδια τα θύματα, όσο και για την κοινωνία-θύμα/θύτη περαιτέρω ενισχύουν την πρόταση αυτή ενώ, ταυτόχρονα υπογραμμίζουν την ανάγκη άμεσης πρόληψης και καταστολής του. Τα υπάρχοντα μέτρα που στοχεύουν στον περιορισμό του φαινομένου, τόσο από παγκόσμιους οργανισμούς, όσο και στην ελληνική νομοθεσία φέρνουν στο προσκήνιο την ανεπάρκειά τους τόσο λόγω της αποτυχίας των αρμόδιων φορέων να τα εφαρμόσουν όσο και λόγω των κενών που επιτρέπουν στους εγκληματίες να παραμένουν ατιμώρητοι. Συνεπώς, ένα ερώτημα τίθεται σε προστακτική μορφή και επιδέχεται σοβαρού προβληματισμού, άμεσων απαντήσεων και λύσεων: Εάν οποιοσδήποτε άνθρωπος ανεξαρτήτως χρώματος, ηλικίας, φύλου, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και γεωγραφικής περιοχής φέρει συγκεκριμένα δικαιώματα, όπως την ελευθερία και το δικαίωμα επιλογής της εργασίας του, τα οποία ορίζουν την ταυτότητά του ως ατόμου, ως τί ορίζεται ένας άνθρωπος, ο οποίος στερείται της ανθρώπινης αξιοπρέπειας από την εκάστοτε κοινωνία που το υποθάλλει;

VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Greek Police (2000α) Groups of Anticrime Policy, Economic crimes, *prostitution and sexual exploitation, clubs*. Athens, 2000 (mimeo)
- Lazos G.(1998b) «The foreign prostitute in Modern Greece, A qualitative and quantitative phenomenology»
- Panayotopoulos N, «Prostitution protectors», *Eleftherotypia*, 6 December, 2000
- Tsigkris A (1998), «taking into consideration all the decisions of the competent Court during the period 1991-1995»
- Shannon S. (1997) «Prostitution and the mafia: The involvement of organised crime in the global sex trade»
- Manganas A. (1994) «Prostituted persons. Prostitution: Deviation or offense?» Papazisis, Athens
- Papantoniou A. (1998) Illegal migration in Greece and the problem of crime, Research Department of the KSMP, Athens.
- IOM «Trafficking and prostitution: The growing exploitation of Migrant women from Central and Eastern Europe, May, 1995.- G.Caldwell , 1997
- IOM, Williams Ph.(1997b) «Trafficking in women and children: A market perspective», in: «Illegal immigration and commercial sex. The new slave trade»
- Paraskevopoulos N. (2000a) «Neo-conservatism, sexual life and prostitution» *Eleftherotypia*, 15 Mars.
- UNICEF, (2000c) Survey, The Street Children in Greece, Athens, 2000 (mimeo).
- Λιανός Π.Θ., « Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική Διερεύνηση », Αθήνα, ΚΕΠΕ 2003

- Μπάγκαβος Χ, « Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή Πολιτική», ΙΝΕ (ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ)
- Χριστοδούλου Ν. 1992-1993
- ΙΝΕ (ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ), 2005